

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI 1950

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ELEV SKRIFT

FOR ESBJERG
ARBEJDERHØJSKOLE OG
ROSKILDE HØJSKOLE

nummer

38

Udgivet af
ARBEJDERNES OPLYSNINGS FORBUND
I SAMRÅD MED ELEVFORENINGERNE
JUNI 1950

R E D A K T I O N

Verner Berthou

Oluf Bertoll

Paul Hansen

Erik Hauerstev

Hans Holm

M. P. Jensen

Frode Kristensen

Erik Skovgård Jensen

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

JA ELLER NEJ ELLER BLANK	5
<i>Af Viggo Molin-Nielsen</i>	
TILBAGE TIL ABERNE —?	11
<i>Af Ebbe Munk</i>	
MALEREN VILHELM LUNDSTRØM	21
<i>Af Møller Nielsen</i>	
ENEARNET	22
<i>Af Mikala</i>	
BIBLIOTEKSUDLÅNENE VED ROSKILDE HØJSKOLE	23
<i>Af Ditlev Jensen</i>	
HVAD SKAL VI MED ALMENOPLYSNING?	29
<i>Af Johs. Bjerre</i>	
SMÅGLIMT AF THØGER LARSENS LYRIK	35
<i>Af Johs. Hald</i>	
RUSKIN COLLEGE	43
<i>Af Kjeld Christiansen</i>	
HVAD MED HØJSKOLEN?	47
<i>Af Viggo Sørensen</i>	
TYVE ÅR EFTER	50
<i>Af Edvin Dose</i>	
ROSKILDE HØJSKOLE VINTEREN 1949—50	53
<i>Af Frode Kristensen</i>	
8 DAGE PÅ HØJSKOLE	60
ELEVMOÐE I ROSKILDE	61
ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING	62
ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING	64

Tryk: Dansk Andels Trykkeri, København

af Viggo Molin-Nielsen

Den overståede overenskomstsituation har for gud-ved-hvilken gang pustet liv i diskussionen om forligsmandslovens afstemningsregler. Fagforenings- og klubgeneralforsamlinger har vedtaget resolutioner som vender sig mod lovens sammenkædningsbestemmelser, men navnlig mod de kompetente forsamlings stemmeafgivning. Når sindene kom rigtigt i røre blev hele systemet ofte karakteriseret som *udemokratisk*. Hos adskillige af fagbevægelsens medlemmer lever endnu nogle fra det 18. århundrede hentede rent Rousseau'ske forestillinger om en „folkevilje“, der kun kan finde sandt udtryk når alle stemmer hver for sig uden samråd med andre — medens den virkelige folkevilje efter denne opfattelse forplumres når meninger brydes og afgørelser træffes i repræsentative grupper: partier, hovedbestyrelser o. s. v. I sådanne ledende

organer knuses enkeltviljerne og æltes sammen til en klæg dejg, der endelig udgydes i allerhøjest et par forskellige vaffeljern, tildannet af de ledende folk fra hver retning. Medlemmerne er umyndiggjort, ned med de kompetente forsamlinger!

Denne opfattelse var moderne i 1761 da Rousseau udsendte „Samfundspagten“, og nogle af de folk som fabrikere protesteres resolutioner finder stadigvæk tankegangen så fortrinlig, at de mener at fagbevægelsen af 1950 bør indrette sig efter den. Protesterne indskrænker sig i almindelighed til at fastslå de nu anvendte metoders udemokratiske tilsnit; de peger ikke på andre fremkommelige veje, og navnlig indlader de sig ikke på at vise *hvor* i verden der findes mere demokratiske fremgangsmåder. For nogle af resolutionsforfatterens vedkommende skulle man vel egentlig kunne vente en henvisning til de folkedemokratiske stater, men da man i disse stater aldrig ville drømme om at sende et forslag om løn- og arbejdsvilkår ud til urafstemning blandt fagorganisationernes medlemmer — det ville gøre et alt for pinligt indtryk, hvis forslaget skulle blive forkastet — forekommer sådanne henvisninger alligevel ikke.

Man kunne da undersøge, om der i andre lande, hvis forhold bedre kan sammenlignes med danske, findes regler der i højere grad end her til lands følger „folkeviljeprincippet“. For Norges vedkommende gælder det, at en urafstemnings resultat er bindende for forbundsledelsen hvis mindst 75 pct. har deltaget, *eller* hvis mindst 50 pct. af de stemmeberettigede har udtalt sig i samme retning (exemplar på bindende afstemning: a) i et forbund med 10.000 stemmeberettigede medlemmer deltager 7500 i afstemningen, b) i et forbund af lignende størrelse deltager kun 6000, men mere end 5000 af stemmerne går i samme retning!). I alle andre tilfælde er afstemningen kun *rådgivende* for forbundsledelsen, som altså i givet tilfælde kan træffe afgørelse modsat afstemningens tendens. Disse regler er ikke lovfæstet af Stortinget, men er vedtaget på den faglige landsorganisations generalforsamling i 1949! Og i Sverige forlanger den faglige landsorganisation, at de tilsluttede forbunds love skal indeholde en bestemmelse om forbundsledelsens *vetoret*, d. v. s. ret til i en given situation at antage eller forkaste et overenskomstforslag *uanset* medlemmernes stemmeafgivning! Det vil ses at man i Danmark i virkeligheden har bibeholdt adskilligt af „folkeviljeprincippet“, der stilles blot det krav at et rimeligt antal af medlemmerne interesserer sig for afgørelsen — og endelig er det da også medlemmerne selv som vælger de

*Mange overenskomster må forhandles færdig
i hovedorganisationen.*

kompetente forsamlinger der i påkommende tilfælde supplerer stemmeafgivningen. De gældende regler er historisk betingede, de er resultatet af erfaringerne fra mange udkæmpede arbejdskampe — og man kan roligt gå ud fra at hvis anvendelige afstemningsregler ikke var blevet udformet med fagbevægelsens egen hjælp, ville et borgerligt rigsdagsflertal have forsynet os med et sæt regler som sandsynligvis ville have passet os meget dårligere.

Jamen sammenkædningsreglerne! Kunne man ikke slippe af med dem? Disse regler kom først ind i loven i 1934, men længe før den tid havde man sliftet bekendtskab med sammenkædningssystemet — iværksat af arbejdsgiverne! Den store lock-out i 1899 var sammenkædning i renkultur, og siden er det gang på gang sket at Arbejdsgiverforeningen i kraft af septemberforligets bestemmelser om hovedorganisationernes ret til at dekretere arbejdsstandsning for at påvirke afgørelsen i det ene fag har etableret lock-out i andre fag, som forlængst havde fået deres over-

overenskomstforhold bragt i orden eller hvis forhandlinger overhovedet ikke var begyndt. Systemet lod sig praktisere så længe vi havde forskellig udløbstid for overenskomsterne, men forligsmannsloven af 1934 og forhandlingsreglerne af 1936 satte i virkeligheden en stopper for denne arbejdsgivernes ensidige adgang til udnyttelse af sammenkædningen. Det eneste man ville opnå ved at afskaffe forligsmannslovens sammenkædningsregler var at føre udviklingen tilbage til forholdene som de var i 1920'erne og begyndelsen af 1930'erne — da alle var enige om at en ændring nødvendigvis måtte ske. Adgangen til at iværksætte sympatikonflikter over for områder hvis overenskomstmæssige forhold var i orden, d. v. s. muligheden for at en strid i et lille fag udartede til standsning af væsentlige dele af produktionen, kunne og kan ikke trives side om side med bestræbelser for at bringe samfundets økonomi ind i nødvendige planmæssige rammer. En tilbagevenden til tidligere tiders tilstande ville i alt fald ikke medføre at de enkelte fag kunne komme til at ordne deres anliggender uden forbindelse med arbejdsmarkedets øvrige tildragelser.

En form for sammenkædning slipper vi altså ikke af med, selv om man afskaffede de nuværende bestemmelser; og i virkeligheden bør man heller ikke stryge de kompetente forsamlings mulighed for under visse vilkår at øve indflydelse på afgørelsen. En afstemning kan foregå under så ringe deltagelse eller under indtryk af så tilfældige stemninger, at det vil være urimeligt at udelukke en kompetent forsamling fra at kaste sit lod i vægtskålen under ansvar for organisationens økonomi og fremtidige muligheder.

Forfatterne til de resolutioner, som kræver sammenkædningen ophævet og de kompetente forsamlings deltagelse i afstemningerne afskaffet, tænker sig neppe at det skulle kunne lade sig gøre — det vil simpelthen betyde ophævelse af væsentlige dele af den nugældende forligsmannslov, hvad der hverken er politisk mulighed for eller ønske om i fagbevægelsens ledende og ansvarlige kredse. Af ændringer, der har mulighed for at gennemføres, har man bl. a. peget på en omlægning af erhvervsområder, jern- og metalindustrien, byggeriet, textil- og beklædning, nærings- og nydelsesmiddelindustrien, den grafiske industri o. s. v. havde hver deres udløbstermin. En sådan ordening vil også fremme dannelsen af industriforbund. De store situationer med den voldsomme sammenpakning af overenskomststoffet kunne derved undgås, og mere hen-

sigtsmæssige forhandlingsformer sikres. Som smedeforbundets formand, Hans Rasmussen, pegede på ved De samvirkende Fagforbunds repræsentantskabsmøde for nylig, vil en sådan ordning imidlertid have til forudsætning at retten til sympatikonflikter begrænses, evt. helt afskaffes! Ad denne vej kan man komme uden om tidligere tiders form for sammenkædning. Det kræver formentlig en ændring af septemberforliget, hvis text ellers var på vej til at blive betragtet som en af de hellige og urørlige kanoniske bøger. Ordningen vil støde på fanatisk modstand hos folk som har rettet voldsomme anklager mod de forbund — navnlig metalkartellet — som flere gange har sluttet overenskomst så tidligt at andre forbund neppe var kommet rigtigt i gang med forhandlingerne. Disse kredse har bebrejdet de tidligt sluttende forbund mangel på solidaritet — det er som regel de samme folk, som hævder forbundenes absolutte suverænitet og uantastede ret til at slutte aftaler!

Spørgsmålet om forbundenes suverænitet i overenskomstsituationerne står i øvrigt også på dagsordenen. De samvirkende Fagforbund har i sin lovs paragraf 9 en bestemmelse om, at ethvert forbund som påtænker at fordrø lønforhøjelse, arbejdstidsnedsættelse eller andre forbedringer, skal, hvis der kræves støtte fra DSF, meddele sine fordringer til DSF's forretningsudvalg. Dersom forretningsudvalget ikke giver kravene sin tilslutning, skal sagen snarest forelægges repræsentantskabet, der har ret til at godkende eller nægte understøttelse til den forestående konflikt. Man tager neppe fejl når man gætter på, at den bemyndigelse som DSF her har til i nogen grad at være medbestemmende om forbundenes påtænkte aktioner, kun er blevet udnyttet i ringe grad; og man gætter neppe heller galt når man antager, at grunden er frygt for at visse store forbund i en given situation ville gå til aktion *uden* tilsagn om støtte fra DSF. Og en sådan situation ville naturligvis være til skade for DSF's indflydelse og prestige. Formanden for et af vore større forbund rejste på repræsentantskabsmødet i maj tanken om at give DSF bemyndigelse til i de store situationer at træffe afgørelse på helhedens vegne — en sådan bemyndigelse har man i 1922 gennem en lovændring udtrykkelig fraskrevet DSF — og den pågældende formand henstillede at der til landsorganisationens næste generalforsamling blev udarbejdet forslag til lovændring, således at DSF fik større kompetence under overenskomstsituationerne.

Skal retten til sympatiaktioner bevares under sådanne vilkår, må den

overgå til den faglige landsorganisation. Det er vel også den eneste forudsætning under hvilken der kan føres en virkelig *solidarisk lønpolitik*, d. v. s. bestræbelser for at trække efterblevne løngrupper med op.

Gennem den resolution som De samvirkende Fagforbunds repræsentantskab vedtog på sit møde den 19. maj, hvori man giver forretningsudvalget bemyndigelse til evt. at opsigte forhandlingsreglerne af 1936, er hele spørgsmålet om forhandlingsformerne nu hentet ned fra den teoretiske diskussions plan, og en praktisk løsning trænger sig på. Anvendte udtryk i resolutionen synes at tyde på at man vil søge løsningen ad den vej, at hovederhvervsgruppernes forhold behandles hver for sig.

Under de nuværende forhold har landsorganisationen i virkeligheden ikke myndighed til andet end forud for overenskomsternes opsigelse at *anbefale* forbundene visse hovedretningslinier at forhandle efter. Det enkelte forbund eller kartel er til syvende og sidst selv herre over hvilke krav det vil opstille, og vi *har* set eksempler på at forbund har opstillet og taget konflikt på krav, som lå ret langt ved siden af de opstillede hovedretningslinier. Uden særlig succes i øvrigt! I modsætning hertil lægger arbejdsgiverne stor vægt på centralisering af forhandlingsmyndigheden, og hvad man nu end mener om Arbejdsgiverforeningen, så er den en organisation med en vis effektivitet. Centralisation og effektivitet enes undertiden helt godt. Det er tvivlsomt, om den ordening i længden er holdbar, at man lader de enkelte forbund opstille krav, som så efter halvanden måneds resultatløs forhandling overgives til viderebesørgelse i hovedorganisationen, som kun har haft begrænset indflydelse på kravenes udformning. Der er noget rimeligt i det ræsonnement, at *enten* må forbundene selv tilendebringe deres forhandlinger — i så tilfælde kan man lade dem være suveræne med hensyn til kravenes opstilling, men samtidig lade det stå klart, at en evt. konflikt bør blive en isoleret foreteelse, der ikke kan udløse sympatiaktioner — *eller* også må man give den hovedorganisation som skal føre de endelige forhandlinger øget indseende med opstilling af fordringerne.

Viggo Molin-Nielsen.

TILBAGE TIL ABERNE-?

af Ebbe Munk

Der er sikkert en meget større afstand mellem os og vore bedste-forældre, end der var mellem dem og deres tip-tip-oldeforældre. Dengang kørte tiden i hestevogn, men nu flyver den af sted med jetjagerfart. Ja, selv i mit korte spand af år har tiden skiftet klæder ikke så få gange.

Jeg står f. eks. som barn ved et isenkræmmervindue. Blandt havered-skaber og køkkentøj ser man også nogle hjertegribende nipsgenstande: en lille dreng, der kiger på en pudelhund, „Mon den kan tale?” — og en bonde, der med fremstrakt venstrehånd smisker for en kalv. Den højre hånd med tøjret i holder han på ryggen. „Komse’da” hedder figuren.

Det var dengang. Senere kom funktionalismen, hvor man slet ikke skulle købe noget så uhensigtsmæssigt og støvsamlende som nips. Denne følelseskolde indstilling slog dog aldrig igennem i min fødeby. Kun en kasselignende betonvilla med store fugtskjolder i betonen står tilbage som et monument over den tid.

Men hvordan ser min barndoms isenkræmmervindue ud i dag?

Jeg skal indrømme, at jeg ikke har set netop dét vindue for nylig, men der er grund til at tro, at min fødeby heller ikke i dag adskiller sig fra landets 600 andre stationsbyer.

I så fald vil ruden med nips være en hyldest til den nøgne kvinde i form af mange små, gule statuetter med rande fra støbeformen, og mel-

lem urtepotterne i min fødebys vinduer vil man da se små, gule kvindelige og -rygge stikke frem. Nogle af dem er mere eller mindre heldige Kaj Nielsen-kopier. Leda med og uden svanen. — For så vidt kan man sige, at kunsten marcherer, men jeg tror nu ikke, det er et kunstnerisk behov, de tilfredsstillere.

Jeg husker også min barndoms biograf. Vi gik en hel flok drenge rundt til hinandens forældre: „De andre har fået lov ...” Sådan lød det stærke, men ikke helt sandfærdige argument hvert sted. Det var dog kun en foreløbig løgn. Den var blevet til den pureste sandhed, når vi forlod den sidste dør og begav os ned til det skumle teater, hver med 35 øre i lommen.

De følgende dage genoplevede vi i munden på hinanden Tom Mixes bedrifter.

Denne djævleblændte cow-boy havde en meget renfærdig sjæl. Det kunne ske, at han til sidst henåndede et kys på den ridestøvleklædte Miss Marys kind, men mere kunne der heller ikke ske. „Finish” stod der så med dansende bogstaver, mens apparatets snurren og raslen trængte ind til vore tilbagevendte sanser.

Senere er biografen blevet moderniseret.

Nu hedder den KINO og har lysreklame, udhængsskab og polstrede stole.

Omkring ved denne tid må den franske film „Dédée” være nået derud; den har lige gået i Roskilde.

Denne film ville i min barndom ikke alene være forbudt for børn. Skuepladsen er et bordel, hvor den kvindelige hovedperson, der i kraft af sit tiltrækkende ydre må opfattes som heltinden, sammen med en våbensmugler oplever livets mening i det helt store samleje.

Våbensmugleren er en rigtig fåmælt Hemingway'sk han-mand med hår på brystet, i sovekammer-scenen fotograferet op til en hel urskov.

Her bliver publikum ikke afspist med et sobert Tom Mix-kys. Man ser meget mere, og resten bliver antydnet så kraftigt, at selv den mest fantasiløse forstår. Og tilskuerne glør, — hvis de da ikke får kvalme ved alt det meget kød, som udstilles i nærbillede.

Indholdet er en mærkelig blanding af Morten Korch og Hemingway. De hemingway'ske beboere af bordellet er i deres blufærdige hjerter så go'e, som man ellers kun er det på Sydfyn; men slutningen er ren hemingway'sk og sørgelig. Alfonsskurken skyder våbensmuglerhelten, og

dermed fastslås det, at det er en kunstnerisk film. Det gælder også den raffinerede fotografering, og de medvirkende spiller fremragende. Også i min hjembys biograf marcherer kunsten. Men indholdet, moralen?

Det er en almindelig erfaring inden for branchen, at det gør ikke noget, at en film er kunstnerisk, bare den handler om luddere, og denne film er den værste gang ludderromantik, jeg endnu har set, et offer til guden sex og en dyrkelse af det primitive — d. v. s. det rå — menneske, som er lige så farlig, som den er udbredt.

Hvis man kiger ind hos min barndoms boghandler, vil man kunne få D. H. Lawrence's „Lady Chatterly's elsker" i ubeskåret udgave. Det kunne man heller ikke, da jeg var barn, men denne roman vil sikkert vinde den samme vide udbredelse som statuetterne.

Denne dybt alvorlige bog, der bliver læst som pornografi, men er ment som religion, indeholder et besk og rammende angreb på den moderne civilisation og forkynder en frelse: Tilbage til naturen!

Nu kan menneskene lige så lidt skrue den tekniske udvikling tilbage, som de kan krybe tilbage i moders skød. Lawrence's anvisninger i den retning er da også meget lågede.

Men vi skal også vende tilbage til vor egen natur, som er snæret inde af den herskende morals hemninger og bliver skubbet til side af pengejaget. Og vores natur — selve livskraften og følelserne — er erotisk. Mennesket skal igen lære at elske både med krop og med hjerte.

Lawrence er — som så mange andre senere forfattere — stærkt påvirket af Freud. Freuds skrifter, der begyndte at udkomme omkring århundredskiftet, er et angreb på den tidligere psykologi, hvorefter menneskets bevidste fornuftsbestemte tanker var drivkraften til vores handlinger. I virkeligheden — siger Freud — er vi langt mere driftsbestemte end fornuftsbestemte. (Det samme har Schopenhauer før ham udtrykt i sætningen: Mennesket er en sum af behov.) Drifterne, som Freud mener i sidste ende er erotiske, har vi tilfælles med dyrene. Måske derfor bliver de regnet for noget svinagtigt og forkasteligt, men drifterne — det vil altså for Freud sige det erotiske — er i virkeligheden selve den guddommelige livskraft. Disse drifter behersker vor underbevidsthed (et meget inspirerende begreb, som Freud har indført i psykologien). Men dér hersker foruden den lyse Eros også den mørke angst. Og ved at påkalde angsten holder den herskende moral de livsbekræftende drifter nede. Man skaber hemninger over for visse handlinger, d. v. s. at de belastes med syndsfølelse,

som er en form for angst. På den måde kommer angsten til at dominere, og mennesket bliver forkrøblet og neurotisk.

Når videnskabsmændene har gjort en opdagelse, vil de tit overdimensionere den. De er lige så forfængelige som vi andre. Og tit vil de være ledet af en religiøs trang til at finde en enhed i mangfoldigheden, der kan få dem til at tro, de har løst tilværelsens gåde, når de har anbragt en enkelt brik i verdensmosaikken. I sine bestræbelser for at fastholde, at vi er udelukkende erotisk bestemt, måtte Freud — trængt af sine kritikere — give ordet erotisk en så vid betydning, at det kom til at omfatte alt mellem himmel og jord, hvorved det blev intetsigende. En sådan sprogforfalskning er farlig. Freuds forkyndere fortolker ubekymret ordet erotisk i dets almindelige, snævre betydning, hvilket har givet anledning til den seksualromantik, der plager tiden, og som også er evangeliet i Lawrence's bog, hvorom senere.

Men ikke et ondt ord om Freud. Han har haft en epokegørende betydning for psykologien, og efter at hans lære er blevet skåret til og forsynet med de fornødne videnskabelige forbehold, er den nu almindelig anerkendt. Det erotiske har fået anvist pladsen ved siden af — og ikke over — menneskets andre behov, behovet for selvhævdelse, behovet for kontakt med andre o. s. v. (Nogle psykologer regner også med et religiøst behov.)

„— beboerne af bordellet er i deres blufærdige hjerter så go'e, som man ellers kun er det på Sydfyn.“ Tilhøjre Simone Signoret i titelrollen som Dédée fra Antwerpen.

Men forbehold ligger ikke for digtere og forkyndere. Man kan ikke digte med forbehold, lige så lidt som man kan profetere med forbehold. Og Lawrence ser, som vor tids seksualprofeter, alle problemer løst i det lykkelige samleje. Denne seksualromantik er en af tidens mest udbredte former for escapisme (= flugt fra virkeligheden). Det seksuelle giver en hurtig kontakt til vort visnende følelsesliv. Her søger den ensomme og den skuffede trøst og helse for alle savn.

Det er ikke så mærkeligt. Det er den vej, der anvises af tidens mange seksualprofeter, og det er den samme vej, der — mere eller mindre direkte — anvises af det nok så indflydelsesrige Søndags BT og af hveranden film, man ser.

Til seksualromantikken tyer menneskene med deres ensomhedsfølelse, nederlagsangst og med deres vildfarne religiøsitet. Men disse store forventninger kan ægteskaberne ikke bære. Så søger man, i blind tillid til profeterne, en ny partner; men skilsmissen er lige så lidt en løsning, som ægteskabet var det.

At det er farligt at gøre det erotiske til løsningen på alle livets problemer betyder ikke, at den modsatte indstilling er mindre farlig. Lawrence angriber med rette den gammeldags, victorianske moral, som gør kærligheden til noget rent åndeligt og den fysiske forening til en beklagelig biomstændighed. Når et følsomt menneske får sådan en opdragelse, kan det seksuelle blive belastet med så svære syndsforestillinger — med så stærke hemninger — at han bliver ude af stand til at elske. Nogle nerve-læger vil meene, at næsten halvdelen af alle kvinder er erotisk kolde (frigide). Og det er ikke en uvæsentlig ting. Er ægtefællerne erotisk lykkelige, vil det kunne bagatellisere selv meget stærke modsætningsforhold. Man tilgiver gerne den, der gør én lykkelig. Men er det erotiske ikke i orden, kommer de op at skændes om alt muligt andet. Et sted skal det jo ud. Og disse skænderier ender meget tit hos sagføreren. Det er ikke et spørgsmål, der er løst med en strengere skilsmisselovgivning, som blot vil spærre ulykken inde. Det, der skal til, er en anden opdragelse, et problem, jeg ikke skal komme ind på her. Jeg advarer blot mod at gå på hovedet i den anden grøft, seksualromantikken.

Den seksualisering, jeg har skildret i artiklens indledning, er blandt andet et resultat af den victorianske kønsmorals sammenbrud og — for så vidt — et gunstigt tegn. Men kapitalen, som ikke har noget andet moralsk formål end den hæderkronede profit, breder sig rigtignok slemt

på ruinerne. Det er vel kun naturligt, at soldaterne gerne vil glæde sig ved synet af en flot pige i deres ensomhed, men disse pin-up-piger synes fabrikerede efter recepten: Hovedet er dødt, kroppen lever. Kønstriften er blevet et af kapitalens taknemmeligste udbytningsobjekter.

Denne industrialiserede erotik angriber Lawrence lige så indædt som victorianismens åndelighed. Victorianismen elskede uden krop. Vor tid elsker uden hjerte.

Jeg tror også, det skyldes den misforståelse af moderne psykologi, at det er så farligt for det legemlige og sjælelige velbefindende ikke at have et elskovsforhold. Min egen generations erfaringer siger mig, at det kan være mindst lige så farligt at have et elskovsforhold til een, man ikke elsker — navnlig for den anden part.

Misèren kommer af, at man forveksler begrebet hemning med almindelig hensyntagen og selvbeherskelse.

Med hemning mener fagpsykologerne det, at en handling — *i sig selv* bliver belagt med synds- og skyldfølelse, uanset virkningerne. Men at en mand venter med at gå i seng med en pige, indtil han træffer een, han elsker, behøver ikke at skyldes en erotisk hemning, d. v. s. en skamfølelse. Det kan også være fordi han ikke vil nøjes med det næstbedste, eller fordi han ikke vil gøre en pige forelsket i sig og så forlade hende igen.

Man kan også godt være blufærdig uden at have skamfølelse. Man er jo ikke alene blufærdig over for det laveste, men også over for det højeste. Man ville ikke bryde sig om at se menneskene parre sig frit i parkerne. Det samme indtryk må sovekammer-scenen i den foran omtalte film efterlade.

„Han vidste, at samvittigheden hovedsageligt bestod af frygt for samfundet og frygt for en selv,” skriver Lawrence et sted om sin idealmand (der dog inderst inde er lige så overmoralisk som L. var det). Det er et spørgsmål, der spøger overalt i tidens litteratur: er samvittigheden andet end angst?

Jeg har selv fået det ud af psykologien, at samvittigheden består af ældre og yngre lag. Det ældste lag er frygten for forældrenes bud, som er blevet nedfældet i samvittigheden (eller „overjeget”). Nyere lag af samvittigheden er idealer, som vi tilegner os efterhånden, som vi vokser til, og som vi i vores umådelige selvhævdelsestrang stræber at leve op til. Hvad er så den hellige samvittighed, den, der for mange mennesker har erstattet Gud, blevet til? Lidt frygt og lidt stræb, mest frygt.

Dette problem er brændstoffet i H. C. Branners roman „Rytteren”. Rytteren er død før bogens begyndelse, men alle hovedpersonerne slås med erindringen om ham. Denne rytter er en rent symbolsk figur, manden fra før syndfloden, det uskyldige (skyldfri) menneske, som ikke kender skam eller frygt — og som hverken kender ondskab eller hensyntagen.

Den moderne psykologi — som Branner opfatter den — repræsenteres af den neurotiske kvinde Michala. Og rytteren, det primitive, skyldfri, helt frigjorte menneske, bliver symbolet på hendes psykologiske anskuelser ført ud i deres yderste konsekvens. Spærret inde som hun er i sine hemningers fængsel bliver psykologien hendes drøm om frihed.

Dr. Clemens er rytterens modsætning, lidt latterlig og genert, med en mærkelig følelse af skyld og ansvar over for alle mennesker. Han forklarer selv, at hans „godhed” i virkeligheden er udtryk for et skyldkompleks, han har fået i barndommen. Men hvad så, om godheden er forvandlet skyld og skam? Den bliver alligevel den stærkeste, fordi menneskene ikke kan undvære den. Dette er bogens optimistiske konklusion. Den ender med, at dr. Clemens’ skyldbelastede, men uovervindelige godhed sejrer over genfærdet af rytteren i pigen Susannes sind. Ja, det viser sig til sidst, at rytteren, da han døde, har kaldt på dr. Clemens.

Er det rigtigt, at rytteren er den yderste konsekvens af moderne psykologi? Ja, — af misforstået moderne psykologi, som er blevet til religion.

Det, der ligger bag, er drømmen om det skyldfri menneske. „Mennesket er af naturen godt, det gælder blot om at befri det fra moralens snærende bånd, som fylder det med undertrykt aggression og dræber kontakten med andre mennesker, den naturlige sympati.”

Vend tilbage til naturen, sagde Rousseau, og det samme siger Lawrence. Men drømmen om det skyldfrie menneske fører ikke alene tilbage til naturen, den fører helt tilbage til dyret. Vi kender alle myten om Adam og Eva, der spiste af træet på godt og ondt. Derved forlod de naturtilstanden og blev mennesker. Dette gamle sagn er måske ikke helt uden mening. Den finske psykolog professor Kaila hævder, at det som adskiller os fra dyrene er, at der foruden de meget væsentlige behov, vi har fælles med dem, er et „dybt åndeligt” behov. Dermed mener han et behov for værdier, et behov for at holde noget helligt. Men med det må følge en skyldfølelse, når man krænker disse værdier.

Dette dybt åndelige behov bliver ganske vist betragtet med skepsis af andre psykologer. Hvordan skal man give det en konkret definition, og

hvem siger, at det er noget medfødt? Vi står her på grænsen mellem viden og tro, men mon ikke de fleste i deres hjerter vil give Kaila ret: Giv os noget at begejstres for, — det er et krav, mange unge møder med i denne desillusionerede tid. Dette er tillige en trang, vi har set blive misbragt på det skammeligste.

Mon ikke det skyldfrie menneske, der ikke kender godt og ondt — hvis et sådant menneske kunne fremavles — ville blive en mand som Brauners rytter, der ved en mentalundersøgelse ville blive erklæret asocial? Vi kan nu engang ikke undvære moralen, og den behøver ikke at bestå i livsødelæggende hemninger. Jeg har allerede omtalt, hvordan man på det erotiske område har forvekslet almindelig hensyntagen og selvbeherskelse med det famøse ord hemning. Professor Schelderup nævner et andet eksempel: en følsom lille pige, der får skænd for sin „uartighed”, hver gang hun leger støjende, kan derved få en støjhemning, der gør, at hun senere i livet kun kan tale klemt og hviskende — til stor gene for hende selv og omgivelserne. Selve det at lave støj indgiver hende angst.

Hvis derimod pigen fik at vide, at hvis hun skulle lege støjende, måtte hun gå et andet sted hen, ud i haven f. eks., fordi hendes far blev forstyrret i sit arbejde, ville støj i sig selv ikke blive noget uartigt. Hun ville blot erfare, at man må tage hensyn.

Men selv om man kan undgå hemninger, kan man ikke undgå skyldfølelse. For det, at man lærer at man skal tage hensyn, og det, at man oplever værdien af at leve i et samfund med andre, må nødvendigvis føre til skyldfølelse, når man krænker disse værdier. I virkeligheden har den moderne psykologi selv givet os et meget stort ansvar, fordi den viser, hvilke vidtrækkende følger vore handlinger kan få for omverdenen. Og med ansvar følger skyld. Børneopdragelsen f. eks., der tidligere var en rutine, er nu blevet en sejlads mellem klippeskær efter et mangelfuldt søkort.

Men denne skyldfølelse er ikke noget negativt, hvis den udløser sig i handling. Man må ikke glemme, at baggrunden er noget positivt. Man vil forsvare værdier, man har oplevet, og bevare selvrespekten. Og frygten for at miste disse værdier er ikke den hemmedes uklare angst for straf.

(Over for andre tjener det derimod som regel ikke noget formål at arbejde med skyldbegrebet. Der vil det være mere hensigtsmæssigt at tænke i årsag og virkning og søge at fjerne de uheldige årsager.)

Det ville være gavnligt, om flere af den moderne psykologis tilhængere

gjorde sig dette ansvar bevidst. Det falder i øjnene, at selv om den kønsfjendtlige opdragelse er på tilbagetog, er skilsmisseprocenten ikke faldet, men tværtimod steget, og det er mit indtryk, at den er særlig stor blandt de „moderne”. Ofte er det, fordi skilsmissen i disse kredse ikke er en skandale. Man vil ikke blot for at bevare skinnet opretholde et ægteskab, der er til ulykke. Men i nogle tilfælde tror jeg, at årsagen er en dyrkelse af den psykologiske primitivisme, som rytteren er symbol for.

Branners bog er ikke et forsvar for den angstskabende opdragelse, men et forsvar for dem, der har fået denne opdragelse, og den giver tillige svaret på et spørgsmål, den moderne psykologi stiller os. Vi læser om store forfattere som H. C. Andersen, Søren Kierkegaard, Ibsen, Dostojevski og mange andre, at deres værker er en kamp med deres egen neurose, med deres sygelige skyldbevidsthed eller andre komplekser. Kan så det, de skriver, have interesse for os andre mere eller mindre normale mennesker? Det kan det, og det er fordi angsten er blevet forvandlet til noget andet. Den er trådt i forbindelse med noget, man ikke kan gribe med psykologiens grove apparatur, noget positivt. Derved bliver deres vandrang i angstens land mod lyset noget, der har bud til os alle. Netop fordi vi er skæve, kan vi erkende, siger Erik Knudsen.

Branners bog er ikke et bevis, den er en påstand. Men denne påstand er fremsat på en kunstnerisk overbevisende måde. Bag den ligger troen på, at godt og ondt er realiteter og ikke blot tilfældige forestillinger, der er indpodet os i opdragelsen. Det gode, det er det lys, der omsmelter dr. Clemens' angst.

Branners stillingtagen er karakteristisk for den moderne litteratur: Værdierne forsvinder i videnskaben, de kan ikke bevises, vores tro er afhængig af den opdragelse, vi tilfældigvis har fået. Men vi vil tro alligevel.

Den psykologiske primitivisme, dyrkelsen af det uhemmede driftsliv, mødes med en primitivisme af en helt anden karakter, der kommer fra et meget talstærkere hold, og som bl. a. finder udtryk i de overdimensionerede muskelmennesker og Tarzan'er, man møder i tegneserierne. Jeg tror, den er et udslag af den svages beundring for den rå kraft.

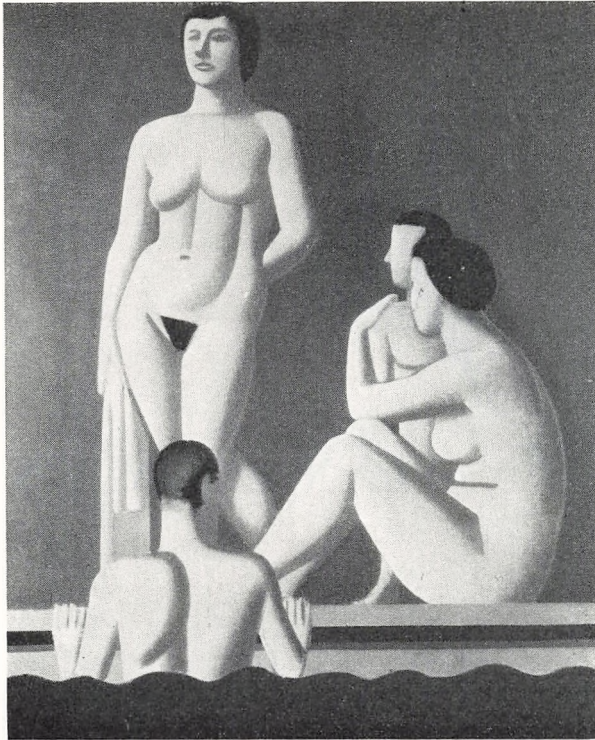
Det er denne primitivisme, forlystelsesindustrien lever højt på, og som har givet anledning til den foran omtalte film med en våbensmugler som helt og en ludder som heltinde. (Hun elskede slagsmål og sørgede over, at skurken ikke blev tortureret.)

Til sidst kan jeg minde om Nietzsche, der også mente, at moralen — specielt den kristne — var et udslag af frygt (slavernes selvforsvar). Vi skal tilbage til den gamle (?) opfattelse af god som stærk og dyrke styrken (herremennesket). Dette er meget populært gengivet og blev lige så populært opfattet af nazisterne. Hitler sagde (efter Rauschning: *Samtaler med Hitler*): „Jeg ser det nye menneske, fuldt af grimhed og uden frygt.” — „Det frie, herlige rovdyr skal atter se ud af dets øjne.”

Mon ikke det snart er på tide, at vi trækker Tarzan ned af piedestalen og erstatter ham med Europas gamle kulturideal: Humanisten, manden med de blide hænder og de spørgende øjne og en hjerne og et hjerte, der gør ham stærkere end alle våbensmuglere og vildmænd?

Ebbe Munk.

MALEREN VILHELM LUNDSTRØM døde den 9. maj, og dermed gik en af pionererne for den moderne malerkunst i Danmark bort. Lundstrøms betydning ligger på to områder — dels i hans dyrkelse af billedets opbygning, og dels deri, at han i sine motiver gjorde de dagligdags ting monumentale — opstillinger med kander og krukker synes at være monumenter af uhyre vægt og storhed. Han ejede en sinedets bramfrihed, som gjorde, at han forenklede uden at idealisere, at han tvang os til at højagte tingene som de ser ud i hverdagen. Hans livs hovedværk blev mosaikudsmykningen af Frederiksberg Svømmehal, hvor hans evner for den store form og hans sans for nutidsmennesket fejrede triumfer.

Møller Nielsen.

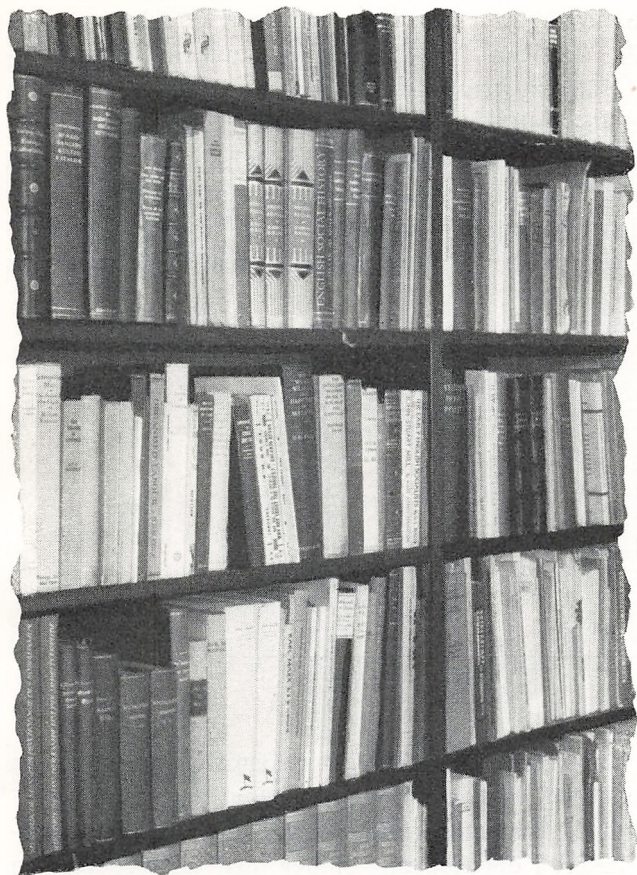
E N E B A R N E T

af Mikala

Enebarnets sidste vej går vel igennem vinden,
ligeud og bort og jeg ved ikke hvor til sidst.
Men ellers gik den altid bare udenom og inden
og lige skyggestille og så lige solet trist.

Enebarnet løber mellem alle nattens grene
og hænger i det hvide bryn af somrens vrede tjørn.
Men det er nat og aldrig sket. Om dagen er det ene
og kun forrevet af en drøm som ingen andre børn.

Enebarnet står i blomst og fryser med det samme,
sprunget ud før solen kaldte i dets eget blod.
Men siden er det mindre blomst og meget mindre flamme
og sidst den bange kulde, som en skuffet hånd forlod.

Biblioteks- udlånene ved Roskilde Højskole

af DITLEV JENSEN

I det følgende er der forsøgt givet et billede af, i hvilken udstrækning eleverne ved den seks måneders vinterskole har lånt bøger på skolens bibliotek. Vort udlånssystem er ikke effektivt, idet eleverne selv har indført udlånene i en udlånsprotokol, men kan alligevel give et indtryk af elevernes interesser.

Lånerne er altså vinterskolens elever, og vi ser først lidt på dette materiale. Vi havde i vinter 83 elever (5 piger); heraf var 31 faglærte og 52 ufaglærte, hvilket svarer meget godt til forældrenes stilling: 25 faglærte,

54 ufaglærte og 4 rentemodtagere. Elevernes gennemsnitsalder var ved skolens begyndelse $23\frac{1}{4}$ år. Kun fem havde mellemskole- eller real-eksamen, og fem havde tidligere været på højskole.

Biblioteket har ca. 650 skønlitterære bøger og 1624 faglitterære; desuden en god håndbogssamling af leksika, ordbøger, tidsskrifter m. m. på 390 bind, der ikke udlånes og derfor ikke figurerer i statistikken.

Undervisningen skulle give eleverne impulser til at arbejde selvstændigt med bøgerne; alligevel vil der af nedenstående opstilling kunne ses store forskelle i boglån:

Antal bøger pr. låner	Antal lånere	Procent af alle elever
2— 5	10	12,1
6—10	16	19,3
11—20	27	32,5
21—30	15	18,1
31—40	9	10,8
41—50	4	4,8
60	1	1,2
93	1	1,2
	83	100,0

Vi har ialt haft 1629 kontrollerede udlån (gennemsnitlig: 19 bøger pr. elev), der fordeler sig med 925 skønlitterære og 704 faglitterære bøger.

Det er interessant at vide, hvor store udlånene er, men nok så interessant at se, hvad man læser. I det følgende er der med tal foretaget en opdeling mellem skønlitteratur og faglitteratur. Den sidstnævnte var eleverne nødsaget til at låne ved udarbejdelsen af foredrag og forberedelse til studiekredsene; ellers var den vel ikke blevet lånt så meget.

Antal lånere lånte følgende antal bøger.

	0	2-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-90	antal lån
Skønlitteratur	4	26	18	22	8	4	0	1	} antal lånere
Faglitteratur	5	37	23	12	5	0	1	0	

For skønlitteraturens vedkommende har jeg kun medtaget de mest udlånte bøger i efterfølgende oversigt:

<i>John Steinbeck</i>	(Mus og mænd, Dagdriverbanden, Vredens druer)	39 gange
<i>Jack London</i>	(Ulvehunden, Klondyke, Jernhælen, Martin Eden, Kong Alkohol)	34 —
<i>Ivar Lo-Johansson</i>	(Geniet, Rya-Rya, Traktoren)	30 —
<i>Mogens Klitgaard</i>	(Ballade på Nytorv, Gud mildner luften for de klippede får)	30 —
<i>Hemingway</i>	(Farvel til våbnene, At have og ikke have)	21 —
<i>Johs. V. Jensen</i>	(Digte (4), Kongens fald, Den lange rejse)	19 —
<i>Harald Herdal</i>	(Barndom, De unge år, Lærcår)	19 —
<i>Motley</i>	(Lev stærkt — dø ung)	18 —
<i>Barea</i>	(Smedjen, Den blodige vej, Oprøret)	16 —
<i>Hans Kirk</i>	(Fiskerne, Daglejerne)	13 —
<i>Sjolochoff</i>	(Stille flyder Don)	12 —
<i>Moberg</i>	(Soldat uden våben, Rid i nat)	12 —
<i>Erling Kristensen</i>	(Støtten, Stodderkongen, Byen mellem to tårne)	11 —
<i>Knuth Becker</i>	(Det daglige brød, Verden venter, Uroligt forår, Når toget kører)	11 —
<i>Nis Petersen</i>	(Digte (7), Sandalmagernes gade)	11 —
<i>Pontoppidan</i>	(Undervejs til mig selv, Lykke-Per)	11 —
<i>Uppdal</i>	(Dansen gennem skyggeriget)	11 —
<i>ödon von Horwath</i>	(Et barn af vor tid, Gudløs ungdom)	10 —
<i>Greenwood</i>	(Kærlighed og 15 kr. om ugen)	10 —
<i>James T. Farrell</i>	(Unge Lonigan)	10 —

Det var de 19 mest læste forfattere; heraf 8 danske, 4 amerikanske, 2 svenske, 1 norsk, 1 tysk, 1 spansk, 1 engelsk og 1 russisk forfatter. De mest udlånte enkeltbøger var: Lo-Johansson: Geniet, Motley: Lev stærkt — dø ung og John Steinbeck: Mus og mænd, alle tre 18 gange på 6 måneder.

Det må bemærkes, at udprægede best-seller-bøger ikke findes på biblioteket.

For faglitteraturens vedkommende er udlånene sat op i emnegrupper efter decimalklassesystemet, således at man også kan se, hvor stor bogbestanden er, og hvor meget den benyttes (se omstående skema).

Nu ved jeg meget vel, at faglitteraturen ikke sluges side op og side ned som romaner, ofte læses der kun nogle sider i en fagbog, men ovenstående oversigt siger alligevel noget om elevernes interesser; den viser også noget om skolens fag, og her tænkes på de frit valgte studiekredse. Læg mærke til udlånene i kunst (103,6 pct.), biologi (78,9 pct.) og psykologi (75,6 pct.); sidstnævnte fag har desuden lånt børnepsykologi og undervisning (gruppe 30), samt enkelte bøger i arvelighedslære. De to sidstnævnte

Deci- mal	E M N E	Antal bøger på biblioteket	Antal udlån	Udnyttelses- procent
00	Skrifter af blandet indhold <i>Festskrifter, lokalhistorie, pressevæsen</i>	100	19	19,0
10	Filosofi og psykologi	82	62	75,6
20	Religion	23	9	39,1
30	Samfundsvidenskab <i>Statistik, nationaløkonomi (11) Statsformer (42) Kooperation, andelsbevægelse (12) Fagforeningskundskab (5) Arbejderbevægelsen (10) Socialisme, kommunisme (30) Børnepsykologi, undervisning (47)</i>	512	184	35,9
40	Geografi og rejser	153	65	42,5
50	Naturvidenskab <i>Biologi, arvelighedslære (40)</i>	71	56	78,9
60	Praktiske fag	90	86	95,6
70	Kunst <i>Teater, film, musik (19)</i>	56	58	103,6
80	Litteraturhistorie, sprogvidenskab	89	45	50,6
90	Historie <i>Biografier (50)</i>	448	120	26,8
	<i>Tallene i parentes er udlån</i>	1624	704	43,3

studiekredse har da også været dubleret et par gange. Gruppen samfundsvidenskab fylder mest på biblioteket og i undervisningsplanen, men eleverne har åbenbart kun benyttet kredsens grundbog. Udlånene i socialisme og fagforeningskundskab er koncentreret på 2—3 elever.

Den lave udnyttelse af historiegruppen er ud fra min opfattelse noget, skolen må have sin opmærksomhed henvendt på. Som Johs. V. Jensen

siger: Kun den, i hvem fortiden er stuved op, har fragt ind i fremtiden. Størsteparten af eleverne har aldrig haft verdenshistorie i folkeskolen, og danmarkshistorien har været meget ensidig og forenklet (konger og krige). Der er muligheder her, som må udnyttes.

Flere kommentarer kunne fremsættes, men her blot et par ord om forholdet mellem faglærte og ufaglærte som bibliotekslånere. De faglærte elever lånte ialt 545 bøger, hvilket giver godt 17 bøger i gennemsnit pr. elev; laveste boglån var 2 og højeste 60. De ufaglærte lånte ialt 1084 bøger, hvilket giver 21 bøger pr. ufaglært arbejder; laveste boglån 3 og højeste 93!

Det viste sig, at „manden fra ploven” ofte havde større læsehunger end de faglærte arbejdere. Alle de faglærte var byfolk, og hovedparten af de ufaglærte fra landet. Der er nok noget om, at landsbyungdommen har mere *stillesiddende* fritidsinteresser end byungdommen, der haster igennem de mangeartede „kultur”forlystelser, hellere lader det hvide lærred fortælle romanen; det tager længere tid at læse en roman end at lade filmen *fortælle* den.

Når landsbyungdommen bevisligt har større læsehunger, burde der gøres mere for at imødekomme denne sult. Jeg har i vinter hørt om sogne, der endnu ikke havde offentlige bogsamlinger (efter statistikken ca. 400) og om mange kummerlige biblioteker. Vi må gøre landsbyungdommen fortrolig med benyttelsen af et bibliotek. En stor opgave for folkeskoler og højskoler. Vort bibliotek har ikke kunnet tilfredsstille alle efterspørgsler, så eleverne har været henvist til at benytte Roskilde Bibliotek. På en måde er det irriterende, at vi ikke har alle de efterspurgte bøger, men på den anden side er der det gode ved det, at eleverne kom i forbindelse med det offentlige bibliotek og lærte bibliotekarerne at kende som venlige og erfarne hjælpere.

Men — en vinter på højskole er jo ikke læsning alene, det er oplevelsen af et fællesskab.

Ditlev Jensen.

Vinterholdets piger 1949—50.

*Af luen driver paa,
Mens de Skønne gaa,
Bare de dem ikke skal forkøle.
Hvilken yndig Strøm!
Barmen blir saa øn,
Man mit Hjerte kan paa Vesten føle.*

Af Poul Møllers Aprilsvise.

HVAD SKAL VI MED ALMEN- OPLYSNING?

af Johs. Bjerre

Det er en selvfølge, at ethvert menneske, som vil blive til noget og ikke ligge andre til byrde, må sørge for at lære noget. Vi føler som pligt at samle os den viden og udvikle de færdigheder, der skal til, for at vi kan udføre et arbejde for føden. Vi dygtiggør os til en næringsvej, så godt det er muligt, og den dygtige fagmand respekteres af alle. Herom hersker der ingen uenighed, og heri ligger der altså heller ingen problemer.

Men som forholdene har udviklet sig, er sporen til den faglige dygtiggørelse næsten blevet lidt for hård. Den enkelte ved, at det gælder om at være blandt de forreste inden for faget. De bageste går let i den sorte gryde, som desværre i perioder har taget adskillige dygtige også. Følgen er blevet et hæsblesende jag efter den dygtiggørelse, som kan dokumenteres ved eksamensbevis eller svendebrev. Ungdommen tvinges til at tage skyklapper på for ikke at blive distraheret af forskellige interessante ting og foreteelser undervejs på den vilde jagt.

Herved sker der imidlertid en meget alvorlig skade, som desværre er alt for lidt påagtet: Den menneskelige og personlige side af vor udvikling bliver forsømt. Mange vil på forhånd være tilbøjelige til at anse dette for en mere privat sag. Herved gør de sig dog skyldige i en fejltagelse, der ikke blot er stor, men ligefrem skæbnesvanger, hvorfor det må blive en

af tidens meget vigtige opgaver at få den udryddet. Også denne artikel skulle være et lille bidrag i den retning.

Naturligvis har sagen en privat personlig side, hvor forsømmelsen af den almene orientering især svider til den enkelte selv. Det menneske, der i sin ungdom har været så optaget af sin faglige uddannelse, at han eller hun ikke ved siden heraf har kunnet få tid og råd til at arbejde på at finde sine interesser og komme i gang med at dyrke dem, vil uundgåeligt få en fattig tilværelse: Horisonten bliver snæver, og livet kommer til at mangle indhold. Man vil kede sig i sit eget selskab, hvis man ikke hele tiden er ophængt af arbejde, og man er ilde stedt, hvis man kommer i selskab med andre end fagfæller, for man har intet at drøfte med dem; man har forsømt at udvikle det modtageapparat, hvormed man skulle blive i stand til at stille ind på de andres bølgelængde.

Som smalsporet fagmenneske vil man heller ikke have mulighed for at finde sig selv i sit forhold til tilværelsen; man bliver rodløs og ubefæstet og alt for let at løbe over ende af agenter for færdigsyede tilværelsesopfattelser, og når endelig den dag kommer, da man bliver for gammel til at fylde sin tid med arbejde, ja, da vil tomheden og kedsommeligheden gabe uhyggeligt mod en.

Med en sådan ensidig faglig udvikling bliver vi altså kun halve mennesker; men er dette således for den enkelte en kedelig sag, så har vi nu sørgelige erfaringer for, at det samfundsmæssigt kan blive rent katastrofalt. De forfærdelige ulykker, vi har oplevet i vor egen tid, er ikke natur- men kulturkatastrofer, hvis væsentligste årsag netop er det skrigende misforhold mellem vor fantastiske tekniske og faglige dygtighed og vor svigtende evne til at administrere denne dygtighed forsvarligt.

Det nytter nemlig forbistret lidt, om vi hver for sig er fantastisk dygtige i vort speciale, hvis vi ikke samtidig mestrer samarbejdets og fordelingens kunst og er blevet voksne og har erhvervet os modenhed i en sådan grad, at vi kan bedømme vore handlingers konsekvenser og tage ansvaret derfor.

Det synes således bydende nødvendigt at slække lidt på den faglige dygtiggørelse, så der bliver tid, råd og kraft til også at koncentrere sig om et arbejde på den menneskelige og medborgerlige side af vor udvikling.

Men har vi da ikke for længst gjort dette? Vi har jo dog nu i henved et par århundreder levet i oplysningens tidsalder. Allerede i slutningen

af det 18. århundrede kom den tanke ind i verden, at det hidtil så uhyre store svælg mellem den store arbejdende og ganske uvidende masse af befolkningen og de i forhold hertil ganske få, som var bærere af tidens kultur, burde udfyldes.

Der skulle bygges bro mellem læg og lærd ved meddelelse af oplysning og kultur også til den praktisk arbejdende store hovedmængde af befolkningen. Man ventede store og hurtige resultater heraf: Menneskene ville ikke blot blive klogere, men også dygtigere, lykkeligere og bedre.

Har disse bestræbelser da været ganske omsonst, og må oplysningsvejen afskrives som prøvet og befunden ufarbar? Vi er jo ikke blevet de vidtskuende fornuftige og fordragelige væsener, som skulle have været resultatet. Vi har i stedet set had, fanatisme og ufordragelighed florere og true med ganske at ødelægge, hvad vi med vor dygtighed kunne bygge op.

Nej, uden resultater har de hidtidige oplysningsbestræbelser langtfra været. Megen overtro og fordom, som tidligere knugede menneskene og fyldte dem med frygt og rædsel i en grad, som vi nu kun vanskeligt kan forestille os, har dog måttet vige for lyset, og vi kan alene af den grund føle os langt mere frigjorte, end vore forfædre kunne. Tænk blot på de forfærdelige hekseprocesser, der gennem et par århundreder spredte rædsel og død over store dele af Europa, og hvis ofre på bålet efter frygtelig tortur og pinsel sikkert må tælles i millioner. Hvilket tryk har det desuden ikke måttet lægge på folk i det daglige liv, da man tænkte sig hele naturen befolket af mærkelige mystiske og mere eller mindre fjendtlige væsener, som der stadig måtte tages hensyn til, fordi de meget let kunne stødes og derefter tage en frygtelig hævn. Nu kan vi more os over dem i eventyr, men engang har de været uhyggelig virkelighed.

Også det gamle skel mellem læg og lærd er blevet ganske udryddet; men måske nok på en noget anden måde, end man oprindelig havde tænkt sig; man havde ventet, at vi alle blev lærde til en vis grad, men snarere er det vel sket ved, at de lærde har mistet deres lærdom. Her vil jeg ikke misforstås, det er ikke min hensigt at fornærme videnskabsmændene; men i gamle dage var de lærde polyhistorer, d. v. s. at de var så nogenlunde orienterede i alle grene af tidens viden. Dette er ikke længere muligt. Der er i det sidste par århundreder blevet oparbejdet så uhyre mængder af viden og kunnen, at intet menneske i sin korte levetid kan nå at tilegne sig mere end en ubetydelig brøkdel heraf.

Vi har alle måttet specialisere os, og ikke mindst har videnskabsmændene, som skal dybest i borehullerne for at grave det ny frem, måttet gøre det. De må i særlig grad tage bestikket uden for mange svinkeærinder, hvis de skal nå frem og få noget udrettet inden fyraften. Polyhistorerne er forsvundet; uden for sit specielle område er den videnskabelige fagmand så vel som enhver anden at betragte som lægmand.

Når vi ellers med så stor selvbevidsthed ofte taler om alt det, som „man” nu kan eller ved, så må vi gøre os klart, at „man” slet ikke eksisterer. Ingen enkelt kan eller ved det, som „man” kan og ved, idet vi herved forstår intet mindre end den mægtige sum af viden og kunnen, som alle de enkelte, der hver for sig ved mest på deres specielle område, tilsammen ved og kan.

Det er altså åbenbart, at samtidig med, at den samlede menneskeheds horisont udvides, er der en fare for, at den enkelte fagmands indskrænkes. Såvel den teoretiske som den praktiske specialist arbejder i sin egen lille snævre lyskegle. Den koncentrerede belysning her er god, og arbejdet bliver i reglen udført dygtigt og præcist, men desværre uden alt for meget hensyn til og sammenhæng med andres arbejde. Det enkelte vel oplyste arbejdsfelt er i alt for høj grad en verden for sig, hvorfor den samlede fremrykning alligevel kommer til at foregå halvt i blinde og på bedste beskub. Det er blevet en hasarderet og på grund af den stærkt øgede fart en i høj grad livsfarlig kørsel. Vi synes trods de forfærdelige knubs, vi allerede har fået, stadig ikke at have gjort os klart, hvor dødsensfarligt det er blot at dukke hovedet og træde i speederen.

Skønt læg og lærd nu er ukendte begreber, da såvel den fuldkomment uvidende som den lærde polyhistor er forsvundet, kan oplysningsbestræbelserne dog ikke afblæses; men situationen er en anden. Det er nu de dygtige specialister, så vel den intellektuelt som den praktisk arbejdende, der har brug for fælleslyset. På denne ny situation må vi indstille os. Der vil blive brug for højskole- og studiekredsformer for akademikere så vel som for arbejdere, bønder, håndværkere og handlende, og det kunne synes naturligt at vente sig adskilligt af fornyede former for den indhyrdes undervisning, der jo i første omgang fik så kort en blomstring.

Men det ville dog nok ikke være tilstrækkeligt. Som en erstatning for de gamle bærere af fælleskulturen, polyhistorerne, fra hvem lyset før udgik, vil der nu være brug for en slags pædagogiske filosoffer eller filosofiske pædagoger, der som speciale skal have det arbejde fra fagviden-

skaberne at indsamle det ny materiale, efterhånden som det fremkommer, og derefter søge at bearbejde det til et helhedsbillede til belysning af tilværelsen, så vidt det til enhver tid er muligt.

Alle vi andre, som har vort teoretiske eller praktiske speciale at passe, vil have brug for en sådan hjælp, for det bliver nok kun ad den vej, vi skal hente den næring, der skal udvikle os til voksne, modne, tænksomme og fordragelige mennesker, der kan leve i harmoni med tilværelsen i en helt anden grad, end vi gør det i øjeblikket.

Johs. Bjerre.

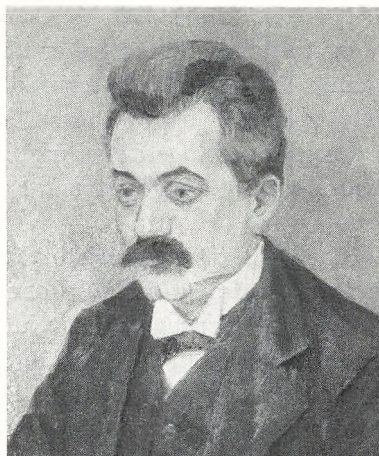

Efter radering af Poul Christensen.

Småglimt af Thøger Larsens lyrik

af *Johs. Hald*

Efter maleri af Rob. Leepin.

Det er i år 75 år siden limfjordsdigteren Thøger Larsens fødsel, og der kan derfor være grund til at bringe hans digtning i erindring. Det var ikke nogen overvældende stor — men en yderst vægtig — produktion, han nåede at skabe i den menneskealder, han var aktiv skribent, fra hans første bog udkom i 1895 og til hans altfor tidlige død i 1927. Foruden digtsamlingerne „Vilde roser“, „Jord“, „Dagene“, „Det fjerne“, „Bakker og bølger“, „Slægternes træ“ og „Søndengalm“, har han udgivet novellesamlingerne „Fjordbredden“, „Kværnen“ og „Trækfuglevej“, og desuden en mytisk oldtidsroman „Frejas rok“.

Det er som lyriker, han har ydet sit bedste og nået sine største højder, og det er da også hans lyriske digtning, som her skal omtales. I kraft af sin dybe oprindelighed, sin trang til at åbenbare og uddybe de menneskelige livsfornemmelser og sin enestående evne til at forme dem i versets sluttede form, vejer hans lyrik tungt til i dansk poetisk digtning.

Af det friske og frodige jyske digterkuld, der med navne som Thøger Larsen, Aakjær, Skjoldborg, Jakob Knudsen, Johs. V. Jensen, Marie Bregendahl omkring århundredskiftet brød nyt land i dansk litteratur, og hvis friske digtning betød et folkeligt og nationalt gennembrud, er Thøger Larsen vel nok den mindst „folkelige“ i dette ords almindelige

betydning. Hans digte og sange er aldrig blevet folkeeje i det omfang som Aakjærs. Hans vers er mere udsøgte og røber voldsommere sind end denne hans jyske digterbroders, og de ejer ikke disses sangbarhed og lette rytme. Hvor Aakjær spiller på sin blide hyrdefløjte, intonerer Thøger Larsen det klangstærke orgel. Og fløjte og skalmeje egner sig nu engang bedre som akkompagnement til folkesang end orgeltoner.

— — —

Thøger Larsen er hjemstavnsdigter, hans digtning har sin grobund i hjemstavnsens muld, og hans naturbilleder er alle præget af den stor-slåede limfjordsegn, hvor han er født. Hans sang „er en mindekæde” om det barndommens fjordland, „hvor lærker har kvidret sig ind i de saliges blå”. Han er dybt forankret i denne sin lilleverden, men herfra går hans tanker på langfart i tid og rum, og hans fantasi svinger sig mod stjernerne. Ingen dansk digter har vel som han haft blikket rettet udad mod „universets evige blå, hvor kloderne tavst om kloderne gå”. Ikke for intet drev han flittige astronomiske studier jævnsides med digtningen. Alle hans digteriske billeder er bestemt af hans kosmiske og universelle følelse. Det hele univers giver stof til hans digtning, alt det nære og hverdagsagtige bliver i hans fortolkning fyldt med vide perspektiver og hyllet i en atmosfære af tid og rum og evighed. Som i en vision ser han verdensaltet som et sammenhængende hele besjælet af en evig strømmende kraft:

De drifter, som i ungdoms sang
mod himlens vidder tindre,
af dybe dulgte kilder sprang
i jordens eget indre.

Af muld og hav sprang livet frem
i fjernt forglemte tider.
Til muld og hav går livet hjem
hver gang det døden lider.

Vi er alle kun „foreløbige former for en grøde”, vi lever midt i evigheden, men formår aldrig at måle dens dybde. Over for evigheden er årtusinder kun som stormkast over søens vande. Og hvad er nuet? Et lysminut kun, en flygtig åbenbaring. Men i dette korte glødende nu er al fortid gemt og de svimlende evigheder:

O — lad mig gribe dig, du rige nu,
du sluse for al evighedens strømme!
Al fortid og al fremtid ejer du,
alt jordeliv i stof og form og drømme.

Denne udvidelse af nuet, denne intense sansning af alt levendes pagt med de fjerneste tider og evighederne fremefter er det enkle, men store motiv i Thøger Larsens poesi. De kræfter, som skabte livet i tidernes morgen, er også forudsætningerne for vor eksistens:

— vi er de samme kræfters atterkomster,
vi vågnet op af alt, som er forbi.
På dødens træ vi gror som nuets blomster.

— — —
Også i sin naturpoesi favner han det hele univers og smelter det ind i versets støbte form. Hans billeder låner farve og glød af selve naturens mægtige kræfter, af storm og sol og regn. Solen er ikke blot det lyse stråleskær over sommerdagen, dens møde med jorden er „et heftigt ildstænk mod det hårde blå”, og den selv er en evig roterende ildkugle, et flammende helvede:

På solen raser ild som på jorden raser hav,
der går brandfogs brænding mod forkullede kyster.
Den hvirvler sig endnu om sit himmelske nav
som et frådende stjernebål, en våde af lyster.

Den klare stjernenat, som for de fleste naturlyrikere er en inspirationskilde til blide drømmebilleder, er for Thøger Larsen klodernes vældige opmarch:

Frem sig at svinge
ser jeg Saturn med dens måner og ringe.
Verdener våge
nu i Orions forrygende tåge.
Spindelvæv hænger i afgrundens kroge.

Aldrig ved randen —
evigt jeg møder kun mørket og branden.
Virkeligheden
blotter sin ild, at jeg bedre kan se den,
nærmer sig vildt fra en himmel som graven.

Lysset fra månen, der „venlig, men usalig” vandrer gennem september-natten, og hvis „ild af ælde” fanger alt hans væsen, møder ham som „forbrændte drømme”.

Mægtig som orgelbrus toner hans instrument, når han skildrer naturkræfternes voldsomme og hæmningsløse spil. Han beskriver havet, når det en stormvejrsmåne rejser sig i al sin tordnende væld og hamrer mod kysten:

Krunryggede bølge-udyr fra horisonten brød,
med salte fræs de stamper sig over de lange revler.
Rygende, kogende som bunden lå i glød
stormed de brændingen og sled hinanden i trevler.

Og man ligefrem sanser tordenbygen i et vers som dette:

Nu drukner solen og med hårde kamme
uvejrets vande står som flint og grotter,
der falder alvor over søer og damme,
og bag et regnbjerg lynet vildt sig blotter.

Der kan være en jord- og livsnær billedkraft i Thøger Larsens sprog. Ofte klinger det i stroferne som af salmetoner. Som i digtet „Ung vår”:

Flagrende tanker, syner og sange avler mit sind
i lige måde
som jorden avler urter og alskens liv
ved elementernes nåde.
Vår! Dit være ære, magt og rige.

Eller som i sangen til strandvalmuen, plantehedningen på den nøgne strand:

Strandvalmue,
blomsterlue,
blomsterlue ved bredning blå!
Bondemand's datter
med hvippende patter
ser du forsigtig i badet gå.
Flynderen glider,
krabben bider,
krabben bider i pigens tå.

Hvis ikke det var for de „hvippende patter” kunne verset såmænd godt synges til orgelklang ved aftensangen i Vor Frue.

Thøger Larsens evne til med få og enkle ord at oprulle et livsbillede af en sjælden magtfuld anskuelighed når sin kulmination i digtet „Jens Højby”. I dette digt, der er et monumentalværk i dansk episk digtning, har han givet et til sin inderste kerne sanddru billede af almuesindets skæbnetro og stumme resignation over for livets uudgrundelige magter.

Den halvgamle bonde, Jens Højby, ligger i sit kalkede kammer og skal dø ene med sig selv og med minderne om det, der var, og rolig afventende det, der skal komme. Mens han ligger og følger dagens skiftende skær og lytter til fluernes summende spind, afløser i hans „dogrende hjerne” den ene minderække den anden:

Hvert et skær over himlen
vækker bestemte minder.
Levede timers baggrundsllys
inde i hovedet skinner.

Udenfor høres lyden af en le, der stryges, høsttiden er inde, kløveren er tjenlig til slæt, men

andre skal fælde Jens Højbys avl.
Selv er han altfor træt.

Han mindes den tid, da han selv var forrest i arbejdet:

Han drømmer om velmagts dage,
og det i sit ansigts sved.
Det rækker i leens knage,
således mejer han ned.

Han ønsker et øjeblik, han kunne dreje jordens gang „en tredive solomløb” tilbage. Og dog — hvad ville han vinde ved det? Jorden ville jo rende som før med ubønhørlig hast, og snart ville han igen ligge

her i den samme seng
og rundt i krogene kigge
og huske på noget i flæng.

Der er en stilhed og beherskelse i disse enkle vers, som får billedet af den døende Jens Højby til at stå så klart i ens bevidsthed, at man næsten synes, man selv har været til stede ved hans dødsleje. Her er ingen selvmedlidenhed, ingen sentimentale følelser, ingen tragiske effekter. Der sker kun det, der skal ske. Ingen er sin skæbnes herre. Alle er vi Vorherre en død skyldig, og nu er det Jens Højbys tur. Alle er vi naturens evige love undergivet, selv

det grønneste træ står for truen
af ormen og øksen og saven.
Jens Højby, som visner i stuen,
får håb om lidt hygge i graven.

Og han er yderst nøjsom i dette håb, han forlanger ikke urimelige ting af de evige magter:

Om englekår i det høje
har han kun lidtvorn drømt.
Han lader sig gerne nøje
med ej at blive fordømt.

Lad bare et hul i grønningen
sluge det hele til slut.

Og nede i graven venter ormene på deres bytte. Også de er et led i allivets evige kredsløb:

Ormene de er hellige dyr.
De stopper sig hulningen fuld.
Ved deres hungrige stræben
dannes den gode muld.

Fødsel og død, udslettelse og genfødselse påny, det er naturens evindelige kredsløb, og i denne „evige verdens-vorden” aner digteren selve det evige guddommelige jeg, allivets sjæl,

— der har nerver af klodernes indre
og slægternes marv
og hvis evner fra solene tindre.

I digt efter digt dukker hos Thøger Larsen tanken op om tilværelsens tilsyneladende meningsløshed og al tings forkrænkelighed, men det er ikke det blivende indtryk af hans digtning. Gennem og over den stråler og tindrer det af livsfryd og en umættelig naturglæde. Liv og frodighed vælder som friske kildespring af vers som disse:

Det plasker med solvand mod saftige bred,
de evige kilder er kommen på gled
med trivsel, med mælk og med moderlighed.

Se lysternes farvefanfare i eng.
Der lokkes og gantes og parres i flæng
i sommerens grønne og solhede seng.

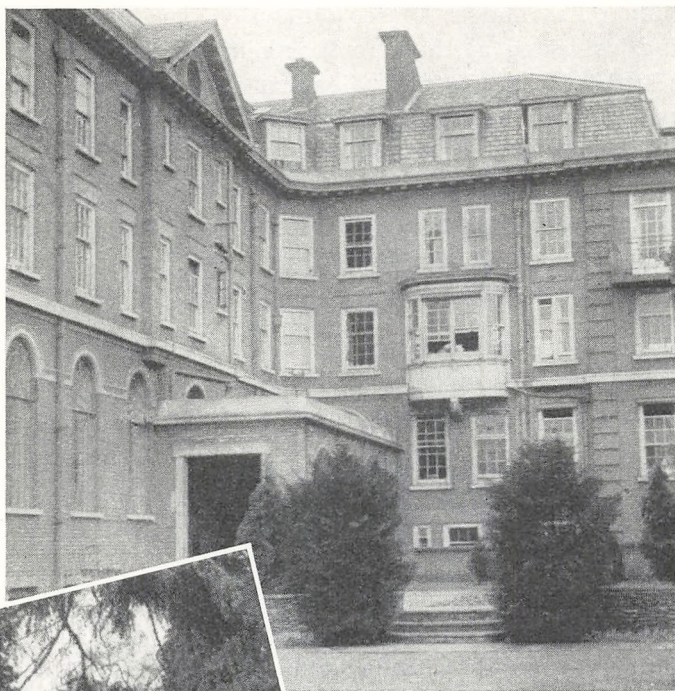
Al ungdom står saligen fyldt med sig selv,
med evner på spring mod et skød og et skælv,
et spring over dødens fortærende elv.

Det lykkes i natten, når vinden er sød,
det lykkes i middagens søvntunge glød,
og fremtiden tynger de tusinde skød.

Og hvilken fortrøstning og frejdig lystro klinger der ikke i de be-
dårende solfyldte slutningsstrofer i sangen til den danske sommer:

Pigernes latter og lyse hår,
leg, som får aldrig ende,
øjnene blå som vand i vår —
mildt om et evigt Danmark spår.
Sol over grønne sletter,
lykke og lyse nætter.

Johs. Hald.

Formanden for AOF i Hillerød, typograf Kjeld Christiansen, har snart i et år opholdt sig i Oxford, nærmere betegnet på Ruskin College, som står det engelske AOF nær. — Her skriver Kjeld Christiansen om sine indtryk.

*Ruskin College
der ligger i selve Oxford
og hovedsagelig beboes
af andet års elever*

»The Rookery».

Kollegiets annex, beliggende i Headington 3-4 km fra Oxford. Udelukkende beboet af første års elever.

RUSKIN COLLEGE

af Kjeld Christiansen

En skrivepult med boghylder, en stol og en spartansk seng. Det er, hvad jeg i de otte måneder, mit ophold på Ruskin College har været, har kunnet kalde mit. Det er jo noget lidt, når man som jeg har været vant til at have sit eget hjem med kone og børn; at man skal dele værelse med to andre elever, gør ikke sagen bedre.

Det lyder jo meget lig en beskrivelse af et værelse på en dansk højskole. Men tilværelsen har ikke meget tilfælles med en højskoletilværelse i Danmark, og Ruskin College er på ingen måde at sammenligne med vore højskoler. En af de væsentligste årsager er sikkert, at kollegiet er beliggende i Englands gamle, hæderkronede universitetsby Oxford og er blevet påvirket både i heldig og mindre heldig retning af denne nære kontakt med universitetet og den ganske overvældende aktivitet, det store antal studenter udfolder; for en væsentlig del uden egentlig forbindelse med selve studierne.

Ruskin College er jo en opkomling sammenlignet med de andre kollegier i Oxford, der for de flestes vedkommende har flere hundrede år på bagen. Det første skridt til oprettelsen af Ruskin College blev taget for godt 50 år siden af to amerikanske studenter. De havde en storslået idé om at starte en bevægelse, der skulle omfatte de engelsktalende lande og have til formål at oprette kollegier for arbejderne. Det er klart, at de engelske fagforeninger støttede sagen, i hvert fald for Ruskin College's vedkommende. Fra et kollegium med omkring 30 elever og meget primitive undervisningsforhold er der sket en udvikling til et kollegium med stor anseelse og hvert år besøgt af omkring 100 elever. For tiden er der udarbejdet planer for videre udvidelser, så man vil blive i stand til at modtage mere end det dobbelte antal elever og give dem bedre arbejdsforhold.

Undervisningsformen på kollegiet er meget fri og meget lig den, der bruges på universitetskollegierne. Tiden fra oktober til juli er delt op i tre terminer med lige ved tre ugers ferie mellem hver termin. Arbejdet i disse tre terminer er en slags selvstudium med en times ugentlig vejledning af en *tutor* (en slags manueltør). I dette ugentlige *tutorial*, som det kaldes, gennemgås det arbejde, eleven har gjort i den forløbne uge, og nye opgaver gives. Som regel får man en bogliste, af hvilken man skal læse så meget som muligt og derefter skrive en stil om et opgivet emne. Men det må bemærkes, at det kommer fuldkommen an på een selv, hvor meget man vil gøre ved sagen. Dog er det klart, at elever, der ikke gør noget ved arbejdet, ikke kan forvente at komme igen for andet års studium, som ellers en meget stor part gør det. Under sine studier kan man støtte sig til forelæsninger, der bliver holdt såvel på kollegiet som på universitetet. Men om man vil gå til forelæsninger, bestemmer man selv. Iøvrigt kan elever fra Ruskin College i det væsentlige benytte de samme biblioteker, som står åbne for andre studenter. Når man tager i betragtning, at eleverne på vort kollegium for størstepartens vedkommende er arbejdere, der ikke siden de forlod skolen, hvilket i mange tilfælde er op til 20 år siden, har haft mange erfaringer vedrørende planmæssige studier, må det siges, at den støtte, der kan ydes i en time om ugen, er for lille. Der rejser sig mange problemer, som det burde være muligt at bringe frem for en kyndig vejleder.

Som det fremgår af ovenstående, har undervisningsformen ikke meget tilfælles med den undervisningsform, der benyttes på vore hjemlige højskoler. Man arbejder fuldkommen alene og ikke i grupper. I det hele taget er det ikke sådan, at man føler kollegiet som et sluttet samfund. Hver passer sit, der er meget få fælles arrangementer, og man mødes egentlig kun til måltiderne. Hvad der savnes meget, er fællessangen. Man hører meget sjældent englænderne synge, når de er sammen. Den eneste gang, jeg har hørt fællessang på kollegiet, var op til jul, hvor man sang de såkaldte *Christmas Carols*. Men dem kunne man også til gavn. Så kan det hændes, hvis nogle stykker har været på pub og fået et par glas øl, at de føler en ustyrlig trang til at synge, men det viser sig gerne, at de ikke har andet at falde tilbage på end deres *Christmas Carols* og amerikanske schlagere.

Nej, man savner denne følelse af fællesskab, som giver opholdet på en dansk højskole så stor værdi. Det eneste, der måske kan fremme fælles-

skabsfølelsen, er den megen sport, der drives. Fodbold, hockey og cricket er meget populære spil, så populære, at det i mange tilfælde går ud over studierne. Jeg tror ikke, der er et eneste kollegium i Oxford, hvor man dyrker gymnastik.

Ruskin College blev jo i første omgang oprettet for at give folk fra arbejderklassen mulighed for en udvidet undervisning, så de kunne gøre en bedre indsats indenfor de forskellige grene af arbejderbevægelsen. Dette er også i meget høj grad lykkedes, for i dag kan man blandt folk, der besætter ledende poster i fagbevægelsen samt blandt ministre og parlamentsmedlemmer finde mange tidligere elever fra kollegiet. Det siger sig selv, at de fag, man i væsentlig grad har koncentreret sig om, har været dem, som man har ment bedst kunne fremme ovenstående formål. Af disse har fagforeningskundskab, forfatningshistorie, social historie, politisk filosofi og økonomi været de væsentligste; men man har i de senere år indført litteratur og andre beslægtede fag.

For folk, der ønsker at gå ind for et universitetsstudium, men ikke har den nødvendige ballast af viden, er Ruskin College meget velegnet som start. Det normale er, at man efter to års ophold på kollegiet kan indstilles til *Oxford-Diploma*-eksamen; består man denne, er vejen åben til universitetet. Det sker dog også, at en del springer eksaminationen og det ene år over og direkte søger om et statsstipendium. Har de efter forskellige prøver fået et sådant, går de direkte til et af universitetskollegierne.

De gode sider ved denne ordning er indlysende. Der er mange arbejdere, for hvem det på denne måde har været muligt at gennemføre et universitetsstudium. På den anden side er kollegiets ledelse ikke særlig glad for denne diploma-eksamen, for det betyder, at man i meget væsentlig grad er bundet med hensyn til det pensum, eleverne skal igennem.

Iøvrigt er man som helhed indenfor oplysningsbevægelsen i England indstillet på meget grundigere studier af de forskellige emner, end det for ofte er tilfældet herhjemme. Man er mere indstillet på en meget grundig uddannelse af få elever end på et oplysningsarbejde i bredden og for de mange. Dette syn præger også i meget høj grad arbejdet på de forskellige kollegier med tilknytning til arbejderbevægelsen. Selv på kollegier, der siges at blive ledet efter samme principper som vore højskoler, sker der en meget omhyggelig udvælgelse af eleverne ved deres optagelse. Den, der viser de bedste resultater ved de forskelligartede optagelses-

prøver, har de bedste chancer for optagelse. Rent bortset fra, at en sådan prøve ikke giver et sandt billede af ansørgernes muligheder, er det for mig at se et forkert princip at gå frem efter. Det må absolut være en oplysningsbevægelses opgave så vidt muligt at give alle, der har lyst til det, mulighed for at komme i forbindelse med de værdier, der ligger i systematisk studium.

Alt taget i betragtning er det et imponerende arbejde, der udføres af de fleste elever på Ruskin College, der arbejdes hårdt og målbevidst. Men ind imellem finder man dog tid til at deltage i en del af det, der foregår i den gamle universitetsby. Det er vist de færreste steder, der findes så mange foreninger og klubber, som i Oxford; foreninger med alle mulige formål, og foreninger, som holder et væld af møder og arrangementer. Der er altid noget at deltage i, hvis man føler trang til at løsrive sig fra studierne for en stund. Der er den ugentlige debat i *Oxford Union*, hvor mange betydningsfulde personligheder i tidens løb har givet deres bidrag, og hvor de talelystne studenter kan få deres lyst styret. Det skal dog bemærkes, at kvindelige studenter kan ikke optages i Oxford Union og derfor ikke få adgang til selve salen, men må pænt holde sig til balkonen, hvis de ønsker at overvære forestillingen.

Men nu er det forår, og her er meget smukt i og omkring Oxford, så det er ikke ret mange, der har lyst til at tilbringe deres fritid indendørs. Er man da ikke af dem, der er fuldstændig opslugt af de forskellige *games*, findes der mange andre muligheder for at spænde fra fra studierne for en stund. Nogle tager deres pige ud på en lang spadseretur i den smukke natur, andre tager spadsereturen uden pige. Med eller uden pige kan man også leje en *punt* (fladbundet båd) og stage sig en tur op ad floden og nyde det gode sommervejr og den smukke natur.

Sidst, men ikke mindst, er der jo stadig byen at udforske. For der er virkelig stadig noget nyt at se. Selv om jeg har været her i temmelig lang tid, er jeg ikke træt af at vandre rundt og se på livet i og omkring de gamle, smukke kollegiebygninger og indsuge den særlige stemning, der er over den gamle lærdommens stad. Meget indenfor Oxford universitet har ændret sig i årene efter krigen, en hel ny klasse indenfor det engelske samfund sender sine unge hertil, nemlig middel- og arbejderklassen. Dette takket være den siddende regerings udvidelse af antallet af stipendier for ubemidlede unge, der ønsker og har evner til den akademiske uddannelse.

Kjeld Christiansen.

HVAD MED HØJSKOLEN?

af *Viggo Sørensen*

Det er vel ingen hemmelighed, at de danske folkehøjskoler er inde i en økonomisk krise. Generalomkostningerne er jo næsten lige store, enten en skole har få eller mange elever. Vor skole i Roskilde mærker også krisen, skønt Esbjerg Arbejderhøjskole ikke er i virksomhed for tiden. For Roskildes vedkommende er det klart, at hvis man ikke vil køre med underskud, må man i væsentlig grad gå over til korte fagkursus. Det har man da også gjort.

Den tidligere Esbjerg Arbejderhøjskole blev straks ved beståttelsens begyndelse beslaglagt af tyskerne og først frigivet i slutningen af 1945. Den var da i en så elendig forfatning, at skolens bestyrelse af Esbjerg kommune modtog et tilbud om køb. Esbjerg kommune overdrog den derefter til en selvejende institution — Fiskerhøjskolen. Denne skole har nu for blot at eksistere måttet leje staten skolen i tre måneder hvert år til søfartsskole. Ud over dette er en del af lokalerne i vinterhalvåret udlejet til fiskerskipperens skole. Den nu afsluttede vinterskole påbegyndte man med kun 26 elever, og de otte af disse var grønlandere. Man må med beklagelse konstatere, at den egentlige højskolevirksomhed for denne skoles vedkommende er ringe. Fagkursus — søfartsskole — fiskerskipperens skole m. v. har intet med højskolevirksomhed at gøre, ud over at de i disse tilfælde foregår i fælles lokaliteter.

Professor Hal Koch skriver i en ofte citeret artikel i „Politiken” for søndag den 13. november 1949: „Men det er ikke nok med dygtige fagmænd. De kan meget let brolægge vejen til folkestyrets grav. Hvis de

ikke er mennesker og borgere tillige, er de des farligere, jo dygtigere de er. Her har ungdomsskolen, ikke mindst højskolen, sin opgave.”

Der er intet højskolen hellere vil, men en mølle kan ikke lave mel — uden korn.

Man kan altså fastslå, at der i befolkningen er svigtende interesse for højskolen. De tørre tal siger os dette. Ja, vil nogle måske hævde, det er bare et politisk spørgsmål. Lav understøttelseslovene om, og skolerne vil igen fyldes. Mon? — Det er ikke det økonomiske, der er den væsentlige årsag, men simpelthen viljen til at ville.

Hvis man færdes mellem unge og nu og da lader et ord falde om højskolen, så får man ikke indtryk af, at den er et ønskværdigt mål for en ung mand eller kvindes stræben. Det er som selve ordet højskole har fået en let komisk klang i den brede bybefolknings øren. Denne indstilling er aldeles tåbelig, men den er der. Der må en mentalitetsændring til, men hvordan opnås den.

Svigter folkeskolen ikke her en stor opgave? Fortæller den sine elever om højskolen — klargør den tilstrækkeligt for de unge, at det, de har lært i skolen, først er fuldbragt ved et højskoleophold? Jeg tror det ikke. Fagblade indeholder hvert år en opfordring til deres læsere om at tage på højskole, men resultatet af denne agitation er ikke stor.

Skulle højskolen, efter at den er bleven grå og alderstegen, virkelig ikke mere have en kulturel opgave at løse? Vi er sikkert mange, der mener jo. Vort samfund er nu i det tyvende århundrede blevet så kompliceret, at der ikke blot fysisk, men også åndeligt kræves uhyre meget af os mennesker.

Den demokratiske styreform kræver stillingtagen til utallige problemer af hver enkelt, hvis den fremdeles skal bestå. Kunst, litteratur m. v. er skønt at beskæftige sig med, men for at få udbytte deraf kræves der forkundskaber. Hvis den blot kan få lov, står højskolen her som den ædle giver. Hvad højskolen har betydet for vort land, lader sig næppe analysere, men emnet er værd en doktorafhandling.

Der skal måske en ændring til af rammerne. Vi, der var clever på Esbjerg Arbejderhøjskole en lang isvinter uden varme på værelserne, vil indrømme, at det ikke var lutter lagkage. Det var inden AOF blev medejer af skolen. Der er sikkert mange højskoler, der trænger til at blive moderniseret. Jeg tænker her på primitive elevværelser og primitive rammer for undervisningen i det hele taget.

Hvis man mangler midler, burde staten træde hjælpende til. Måske har man på disse områder stået i stampe i årtier, og i samme tidsrum er befolkningens levestandard steget stærkt. Der stilles i dag større krav om komfort af den jævne befolkning end for blot en generation siden. Sporten har også anderledes tag i de unge i dag end forhen. Man burde måske fra skolernes side tage hensyn til dette. En vares salgsmuligheder er i høj grad afhængig af emballeringen. Det er måske nødvendigt at indpakke den egentlige højskoleundervisning med en passende portion sport, for i det hele taget at få fat i ungdommen.

Lærerspørgsmålet er også af stor vigtighed. På vore egne to skoler har jeg indtryk af, at det næsten har været en stadig sigen goddag og farvel. Man har ikke forstået at fastholde gode, egnede lærerkræfter, eller også har man ikke magtet det økonomisk. Vi danske får skyld for at være verdens mest eksamensglade folk, og noget er der nok om snakken. Hvis man skal ofre noget på undervisning, vil man ved afslutningen have et synligt bevis på det — en lap papir — så er alt godt. Det får man ikke på højskolen, det man får der, kan ikke vejes og måles.

En delegation af pædagoger fra det britiske imperium var i vinter på studiebesøg i Danmark. Naturligvis ville de også studere andels- og højskolebevægelsen, som vi er berømte for over hele kloden. Inden afrejsen udtalte de til pressen, at det havde forbavset dem meget, at højskolen ikke var mere udbredt i byerne. Beklageligvis var den nye Esbjerg Arbejderhøjskole hverken påbegyndt eller fuldført, ellers havde de vel nok efter landgangen i Esbjerg fået den forevist. Man må give disse pædagoger ret — en skole i Roskilde og en projekteret i Esbjerg det er alt.

Hvordan vil fremtiden forme sig for højskolen? Overalt på land og i by bygges der idrætspark og stadionanlæg. Ingen misunder ungdommen dem, men samtidig forfalder forsamlingshusene, og højskolerne kæmper for livet. Vil denne udvikling fortsætte — fremtiden vil vise det, men hvis den fortsætter, betyder det en fare for dansk demokrati. Vi, der skylder højskolen megen tak, tænker med bekymring på dens fremtid. Hvorledes vil dens placering blive i kommende årtiers danske kulturliv?

Viggo Sørensen.

TYVE ÅR EFTER

af Edwin Dose

Det var en julidag 1929, at formanden for DSU, Sundby, kom til mig og spurgte, om jeg havde lyst til at komme til Esbjerg på kursus i august måned. Da jeg tilfældigvis havde nogle få dages ferie til gode, sagde jeg ja og mødte første gang Esbjerg Arbejderhøjskole.

Den var ved at blive om- og tilbygget og lignede, hvad jeg senere sammenlignede den med, en sommerfugl, der havde forpuppet sig, som den stod der, ved første blik dækket af stilladser. Men statuen for Sundbo og Ølporten (tilgiv, kære Poul Hansen, men det kalder jeg den stadigvæk, trods dine protester dengang) stod sammen med den gamle skole og gav et billede af, hvad der kunne ventes. — Jeg var der 4 dage, kom dertil, så højskolelivet, mærkede den særegne og ubeskrivelige følelse, som griber en et sådant sted, og besluttede, at jeg selv skulle være elev der.

På det korte kursus sagde Bomholt, esbjergenseren, farvel til skolen og fortsatte sit arbejde andre steder, til han i dag fuldt berettiget sidder i undervisningsministerens stol. Der er forskel på de 60 foredrag, han den vinter (1929—30) holdt om litteratur (dansk digtning fra den industrielle revolution til vore dage) og arbejderbevægelsens historie, og på dem, han holder i dag, men vi levede på dem dengang. Der var sjældent nogen syge lørdag og mandag.

Da jeg begyndte på skolen, var det Poul Hansens første år, og jeg har en levende følelse af, at jeg vist nok i høj grad irriterede ham, der nu sidder som øverste og respekteret leder af oplysningsarbejdet i København.

Det var min ret, syntes jeg da selv, at fortælle om unge klassebevidste arbejderes stilling til problemerne. Har jeg forandret mig, å ja, det har vi vel alle. Når man bliver ældre, rundere og federe, bliver man også mere fredelig, men hvor var det godt, at jeg startede helt ude til venstre, ellers havde man vel nu været mere moderat, end jeg selv havde villet synes om.

Mon ikke Peter Grøn, der nu er en højt estimeret vælgerforeningsformand, i dag vil give mig ret i, at adskillige af de 80 pct. dengang hørte til de 20 pct. — Husker I solhvervsfesten det år og Gunnars dejlige solhvervssang: Nu vender sol påny, en sang, vi har sunget hundredvis af gange, men den solhvervsfest sang vi den for første gang.

For nylig mindedes jeg den glørværdige periode, hvor jeg som medlem af elevrådet skulle prøve at standse den omsiggribende udsmykning med datidens pin up girls fra de svenske „Modelstudier”. Måske skulle Rasmus Hansen have gjort som os, vi raflede om dem og blev ganske vist snydt, siden har jeg ikke raflet, men ned kom billederne. Det er sket, at jeg af og til senere har fået samvittighedsnag over de stile på 36 sider, jeg afleverede til Palle Nielsen om arbejdersange og nationale sange.

Hvad har betydet mest? — Er det kammeratskabet mellem os vidt forskellige unge fra hele landet? Var det dygtiggørelsen? Undervisningen? Eller diskussionerne? Thevandsklubben Sjælesørgerne på 1. sal hos Gunnar og Aksel, hvor vi nat efter nat, bevares, når lektierne var overstået, diskuterede på livet løs, var måske mest betydningsfuld. Når alle ismer var gennemgået, var verdenen revet ned og bygget op igen.

Det er svært at sige, hvad skolen har betydet for mig, for med skoletiden fulgte jo også andre brydningstider i ens følelser og sind, men det er lettere at fastslå, at uden den start, man fik der, havde livet været tomt og fattigt. Ja, sådan føles det faktisk 20 år efter, og mon ikke de fleste af os føler det sådan. De unge, der aldrig tager den chance, jeg siger med vilje ikke *får* den chance, at komme på højskole, bliver snydt. Kedeligt for dem, at de ikke ved det.

Edvin Dose.

ROSKILDE HØJSKOLE

V I N T E R E N 1 9 4 9 - 5 0

af Frode Kristensen

Vi fik i vinter det antal elever, vi havde ønsket at modtage til vinterkursus, og nogle få flere. Vi havde ønsket 75, og fik 82. Det var en stor glæde, at agitationen for tilgang til skolen gav resultat. Den øgede tilgang medførte, at vi fik en del elever med, som i begyndelsen stod helt fremmede over for, hvad en folkehøjskole er og skal være. Hovedsagen er dog, at vi får fat på de unge. Det er derefter vor opgave at holde højskole sådan, at de får noget ud af det.

Et stort plus i år var det, at vi havde fået så mange til at søge statstilskud, og at statstilskud blev bevilget til kvalificerede ansøgere, selv om ansøgningerne blev indgivet efter tidsfristens udløb 15. september. 80 pct. af eleverne i år havde statstilskud. Når procenten ligger så højt, hænger det sammen med, at de fleste af de ansøgere, der ikke havde fået bevilget statstilskud eller kun den laveste sats (20 pct. af opholdet) havde taget deres indmeldelse tilbage. Det kan ikke nok understreges, at alle, der agter at tage på højskole, absolut bør søge statstilskud, i så god tid som muligt. Medvirkende til tilgangen var i høj grad dette, at adskillige fag-

forbund, med arbejdsmændene, smedene og snedkerne i spidsen, i deres fagblade agiterede for, at deres unge medlemmer skulle tage et højskoleophold, og at de i år igen, ligesom i de senest foregående år, støttede denne agitation ved at yde stipendier til deres medlemmer til supplerung af statstilskuddet, eller til at gøre det økonomisk muligt for unge mennesker at tage et højskoleophold selv uden statstilskud.

En elevflok på 70—80 til vinterkursuset er meget passende. Man undgår den alt for tætte sammenstuvning på værelserne, som vi havde i 30'erne, og økonomisk kan et kursus med 70—80 deltagere klares tåleligt igennem. Det er klart, der kan ikke nås den samme intime kontakt mellem lærerne og hver enkelt elev, som var mulig med de små hold i de senere år. På den anden side bliver der heller ikke tale om den „serieproduktion“ af højskoleelever, som kursus med over 100 deltagere let får præg af.

Højskolens styrelse vedtog sidste sommer at stille en friplads til rådighed for en elev fra Brunnsviks folkehøjskole i Sverige og en friplads for en elev fra Sørmarka folkehøjskole i Norge. Til gengæld kan Roskilde højskole nu udpege en tidligere elev til en friplads ved Brunnsviks vinterkursus, og vi håber, det skal blive ordnet således, at vi også kan udpege en elev til en friplads på Sørmarka. Brunnsvik havde i vinter sendt hertil Rune Åberg fra Stockholm, Sørmarka havde valgt Solveig Nilsen fra Hommelvik ved Trondheimsfjorden. Desuden havde vi fra Sverige Sven Henriksson fra Målerås i Småland, tidligere elev fra Jakobsberg folkehøjskole ved Stockholm, med stipendium fra Foreningen Norden.

Der kan være grund til at henlede gamle elevers opmærksomhed på, at Foreningen Norden gennem sine stipendier gør det muligt på rimelige økonomiske vilkår at opnå et halvt års ophold på højskole i broderlandene. Et stipendium dækker omkring de to trediedele af udgifterne ved et ophold. Ansøgning skal stiles til Foreningen Norden, men indsendes gennem den højskole, hvor ansøgeren har været elev. Ansøgningen skal indeholde: navn og adresse, fødselsdag og -år, erhverv, hvilken højskole man har besøgt og hvornår, hvilken anden skoleuddannelse, om man ønsker at komme på en bestemt højskole i broderlandene, grunden til at man ønsker et sådant højskoleophold.

Skolearbejdet er gået sin jævne gang. Større forandringer i skoleplanen har der ikke været. Roskilde højskole har forlængst sine traditioner. Til traditionen hører heldigvis, at der eksperimenteres med undervisnings-

former og -metoder. Lærerstaben har været den samme som i fjor: Viggo Molin-Nielsen, Ditlev Jensen og Ebbe Munk. Søren Hvid Rasmussen, der har ledet gymnastikken ved skolen gennem mange år og gjorde skolen den tjeneste at fortsætte dermed, også efter at han havde fået egen landbrugsejendom 3 km syd for Roskilde, så sig i fjor nødsaget til at melde fra, da han ikke kunne overkomme det mere. — Gartner Kaj Jørgensen, der nu fortsætter Søren Hvid Rasmussens gerning her ved skolen som leder af have- og landbruget, har også påtaget sig at lede gymnastikken, og han gør det med fynd og klem og samme gode humør, som kendetegnede gymnastikundervisningen i Søren's tid. — Frk. Ellen Dahl, tidligere økonoma ved *Nordens* kursus på Hindsgavl, overtog fra nytår ledelsen af køkkenet.

Lektor Håhr fra Roskilde Katedralskole har undervist i sang og musik og musikkens historie. Formanden fra Arbejdernes Fællesorganisation, snedker Robert Larsen, har i en række aften-timer undervist snedkerne i opmålingsarbejde og lønberegninger. Højskolens tidligere faste lærer, folketingsmand Kaj Bundvad, glædede os atter i år ved

hver måned at give en oversigt over Rigsdagens arbejde og drøfte aktuelle spørgsmål med eleverne.

Et særligt indslag i undervisningen var de tre meget lærerige foredragsrækker, som vi fik gennem Folkeuniversitetsforeningen. Før jul fortalte statsgeolog Keld Milthers om Danmarks tilblivelse. Foredragene blev ledsaget af talrige lysbilleder herhjemme fra og fra udlandet, og vi fik at se, hvorledes isbræerne den dag i dag på Grønland danner landskabsformer af akkurat samme art, som vi ser rundt om i Danmark. Dertil fik vi alt, hvad vi ønskede at vide om brunkul, saltfund, olieboringer o. s. v. i Danmarks jord. Forhandlingerne om en ny kontrakt med amerikanerne vedrørende udnyttelsen af Danmarks undergrund gjorde disse spørgsmål yderligere aktuelle.

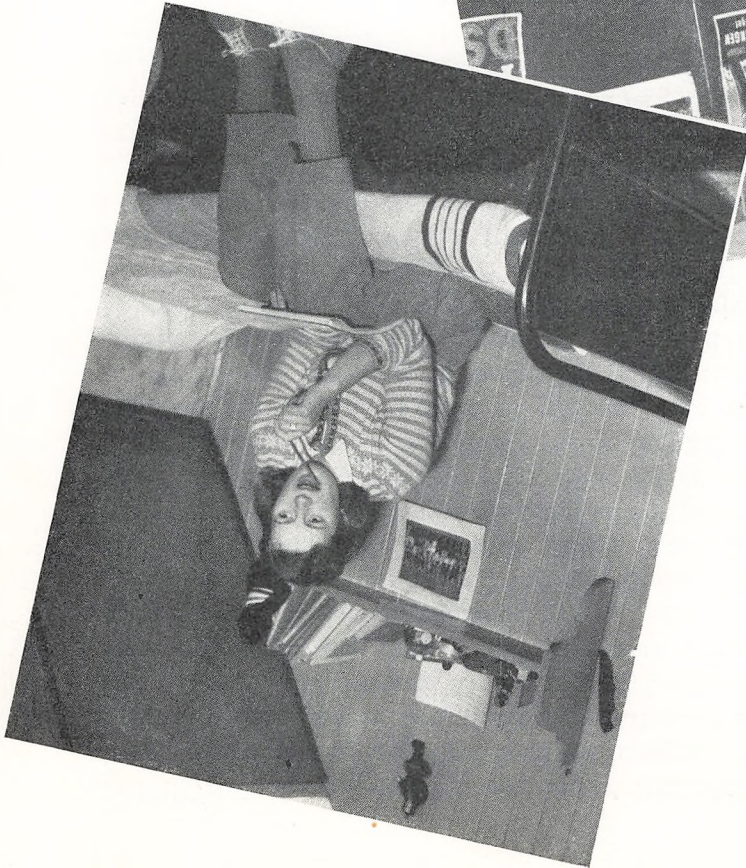
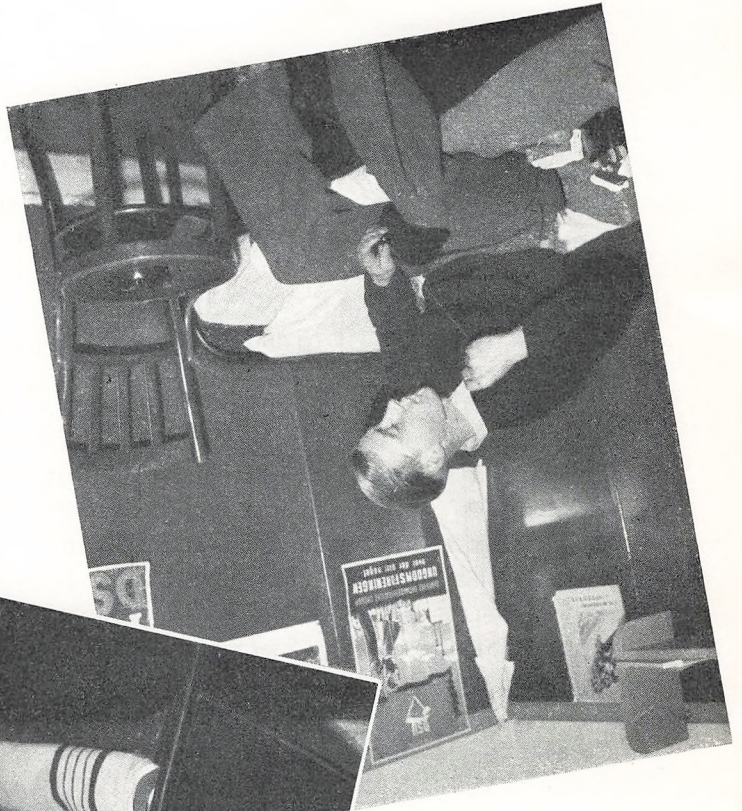
I januar førte magister Luplau Janssen os rundt blandt kloderne i universet, fortalte om kloders opståen og undergang, om stjernetaget og mælkevejssystemer og om lysstrålerne, der ad krumme baner vender tilbage til udgangspunktet.

Fra stjernernes vide verden gjorde vi derefter et spring til atomernes lille verden. Men denne lille verden udvidede sig til samme dimensioner som stjernernes, og den var ikke mindre mærkelig at færdes i. Det var lektor ved Sorø akademi, Nordahl Svendsen, som førte os ind i atomernes, elektronernes og ionernes verden og fortalte os om den moderne fysiks anvendelse i det praktiske liv, i lægernes tjeneste og i krigernes tjeneste (atom- og brintbomber).

Professor Thorkil Kristensen talte en aften om Europabevægelsen og Europarådet. Til denne aften havde skolen indbudt interesserede fra sognets politiske foreninger, og mange mødte frem for at høre det meget instruktive foredrag.

En aften havde vi besøg af dr. Fritz Wartenweiler fra Schweiz. Han gav os en gnistrende skildring af folkestyret i sit land. I sin ungdom besøgte dr. Wartenweiler danske folkehøjskoler og blev så optaget af højskolens idé, at han siden har ofret al sin tid og energi på at virkeliggøre ideen i Schweiz.

Skolen foretog i år to udflugter til København. Første gang overværede vi generalprøven til en torsdagskoncert i Statsradiofoniens koncertsal. Det blev en stor oplevelse. Derefter besøgte vi Rigsdagen, hvor Kaj Bundvad viste os rundt og forklarede. Om aftenen var vi på Alléscenen og så det franske skuespil Den lykkelige mand. Anden gang havde vi lejlig-

To slags
hjemme-?

hed til at bese den imponerende industrivirksonhed, som arbejdernes bryggeri Stjernen er blevet til. Dernæst besøgte den kinesiske udstilling i Kunstindustrimuseet. Om aftenen var halvdelen af deltagerne i Ridder-salen for at se Tennessee Williams meget alvorlige skuespil Flyvende sommer, medens den anden halvdel foretrak den muntre operette Annie get your gun på Nørrebro teater.

Vi *skulle* have været i Det kongelige Teater. Det store flertal af eleverne havde ønsket at se Arthur Millers skuespil En sælgers død, som gik på Stærekassen. Det er jo glædeligt, at Det kongelige Teater kan samle fuldt hus til sine gode opførelser. Men det er sørgeligt, at virkningen deraf skal være, at det er umuligt for en institution som f. eks. Roskilde Højskole ikke blot at få rabat på priserne, men overhovedet at få billetter til skolens elever til et samlet besøg. Eleverne på et ordinært højskolekursus bør kunne få adgang til et enkelt besøg i Det kongelige Teater, også til et betydeligt skuespil. Det overvejende flertal af eleverne kommer fra de dele af Danmark, der ligger udenfor København, og som ikke byder på muligheder for teater af højeste klasse. Vi skulle *een* gang i løbet af et vinterkursus kunne tage dem ind på landets fornemste scene.

I vinterens løb holdt skolen de sædvanlige fester; solhvervs-, fastelavns- og afslutningsfest. Ved solhvervsfesten holdt folketingsmand Poul Hansen (Kalundborg), der er elev fra Esbjerg Arbejderhøjskole, festtalen, og lektor Håhr spillede. Fastelavnsfesten fik et strålende forløb. Om dagen var skolen omdannet til et universitet i middelalderen, med mærkelige optog og ceremonier, og med fornemme besøg fra universiteter i andre lande. Om natten gik dansen lystigt til musik ved Kaj Reedtz Hansens orkester. Ved afslutningsfesten glædede lektor Håhr os påny med sin musik, skolens formand, fiskeriminister Chr. Christiansen og undertegnede talte, og skuespiller, direktør Thomas P. Hejle læste op.

Arkitekt Ulrik Plesners æres- og flidspræmie tilfaldt Bjarne Böttcker, København. Bramsnæs' boglegat blev uddelt til Jens Bladt Hansen, Vamdrup, Herman Nielsen, Ikast, Jørgen Nielsen, Holbæk, og Verner Wöhlk, Snekkersten.

Ved afslutningsfesten skænkede eleverne en gave på kr. 111,89 til skolens bibliotek. Nogle dage før jul kom dir. Peder Nørsgaard og forretningsfører Axel B. Petersen med et dejligt radioapparat, en gave til skolen fra Stjernen og Arako. Apparatet er udstyret med et smukt billedskærerarbejde: to højskoleelever fordybet i studier og lyttende til radioen.

På skolens vegne: Tak for gaverne.

Apropos donationer: Som omtalt i forrige nummer af Arbejderhøjskolen indkom der sidste sommer ialt 742 kr. til udsmykningsfondet. For dette beløb købte vi sidste efterår litografier af Aksel Jørgensen, Søndergaard, Kræsten Iversen, Aksel Salto, Richard Mortensen, W. Scharff, Edvard Munch, Monet og Cézanne. De fleste af dem er hængt op i skolens spisestue, hvor de liver svært op. Billederne er meget forskellige og gav anledning til forrygende debatter mellem eleverne. Hvilket vi tager som et udtryk for, at de er „ej blot til lyst”.

Frode Kristensen.

Da Frode nu kom i tvivl om, hvad han skulle stille op imod så mange, og iverig så sig sig om efter forstærkning, sagde Erik: „Dristigt mod står gæv mand bi; bjørn må bedes med bidske hunde; bulbidere må vi have, ikke fejge fugle —”.

(Af Saxo Grammaticus).

Elevforeningernes »8 dage på højskole«

synes at skulle blive en succes. I hvert fald er det gået rask med indtegningen, og man regner med snart at måtte lukke for yderligere tilgang. Deltagerne vil få direkte meddelelse fra Roskilde Højskole angående de nærmere enkeltheder.

I øvrigt ser programmet således ud:

SØNDAG DEN 23. JULI

Kl. 19,00: Middagsmad.
Aftenen fri.

MANDAG DEN 24. JULI

Kl. 8,00: Morgenmad.
Kl. 8,30: Sangtime ved Viggo Molin-Nielsen eller Ebbe Munk.
(Sangtime hver morgen hele ugen).
Kl. 10,00: Foredrag ved Poul Hansen (Grenå).
Kl. 12,00: Middag.
Om eftermiddagen udflugt til Lejre og Ledreborg.
Kl. 18,00: Aftensmad.
Kl. 20,00: Aftenkaffe.
(Spisetiderne er de samme tirsdag, onsdag, torsdag og fredag).

TIRSDAG DEN 25. JULI

Kl. 10,00: Foredrag ved Hagemund Hansen.
Eftermiddag og aften: frit samvær.

ONSDAG DEN 26. JULI

Kl. 10,00: Foredrag ved Møller Nielsen.
Eftermiddag: badetur.
Kl. 20,00: Foredrag og filmsfremvisning ved Ib Koch-Olsen.

TORS DAG DEN 27. JULI

Kl. 10,00: Foredrag ved Frode Kristensen.
Eftermiddag: sejltur på fjorden eller noget andet.

FREDAG DEN 28. JULI

Kl. 10,00: Foredrag ved Johs. Bjerre.
Eftermiddagen fri.
Kl. 19,30: Afslutningsfest.
Musik ved Ellen Gilberg.

LØRDAG DEN 29. JULI

Kl. 7,30: Morgenmad. Afrejse.

Sammen med „8 dage på højskole“ afholdes et husmoderkursus. De to kursus har fælles måltider og delvis fælles foredragsprogram. I fortsættelse af foredragene arrangeres spørge- og samtale timer. Ved ugens begyndelse nedsættes et udvalg til at medvirke ved forberedelse af afslutningsfesten og eventuel underholdning nogle af ugens aftener.

Betalingen for deltagelse i „8 dage på højskole“ + elevmødet er kr. 65,00. For børn reduktion gælder efter alderen.

*ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES
ELEVFORENING*

*ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING
ROSKILDE HØJSKOLE*

ROSKILDE OG ESBJERG

holder fælles elevmøde i Roskilde

22.—23. JULI 1950

LØRDAG DEN 22. JULI:

I løbet af eftermiddagen samling og indkvartering.

Kl. 19,00: Middagsmad.

Kl. 21,00: Musikunderholdning ved Savery.

Kl. 22,00: Bål ved stranden.

SØNDAG DEN 23. JULI:

Kl. 8,30: Morgenmad.

Kl. 10,00: Generalforsamling.

Kl. 12,00: Frokost.

Kl. 14,00: Foredrag ved

Hj. Gammelgaard.

Kl. 16,00: Eftermiddagskaffe.
Afslutning.

Det forventes, at deltagerne i „8 dage på højskole” ankommer lørdag og deltager i elevmødet. Pladsen er så begrænset, at ud over deltagerne i „8 dage på højskole” kan skolen kun skaffe sengeplads til ca. 35 mødedeltagere natten mellem lørdag og søndag.

De, der ønsker at bo på skolen natten mellem lørdag og søndag, må skrive til skolen i god tid, senest 10. juli, for at sikre sig plads, og de må selv medbringe lagner, håndklæder og pudebetræk.

Prisen for deltagelse i elevmødet fra lørdag eftermiddag til søndag eftermiddag er kr. 8,00.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES OG
ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENINGER

Elever fra Roskilde Højskole

VINTEREN 1939—40.

Erik Christensen, Carl Ecklander og Rudi Krüger har dannet en komité med det formål at samle eleverne fra den spændende vinter 1939—40 til en sammenkomst på Roskilde Højskole lørdag den 26.—27. august. Elever, som ikke allerede måtte have modtaget indbydelse fra komiteen, bedes snarest sætte sig i forbindelse med Erik Christensen, Ndr. Fasanvej 17, 4., København F.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

I N D B Y D E L S E til elevmødet 1950

I det cirkulære vi udsendte sammen med sidste nr. af „Arbejderhøjskolen” meddelte vi, at elevmødet i år sikkert ville blive afholdt på Roskilde Højskole den 22. og 23. juli. Dette er nu en realitet, og vi indbyder hermed til elevmødet nævnte dage.

Elevmødet afholdes sammen med Roskilde Højskoles elevforening, med fælles program, som findes andet steds i skriftet. Dog holdes der generalforsamling for hver elevforening for sig. Forslag, der ønskes behandlet, skal være foranden i hænde senest 10. juli.

Bemærk, at deltagelse i elevmødet skal anmeldes snarest, og senest 10. juli, til forstander Frode Kristensen, Roskilde Højskole pr. Roskilde. Ingen, der ikke har tilmeldt sig, må regne med at kunne bo på skolen. Man bedes ligeledes bemærke såvel tidspunktet for elevmødets begyndelse som dets afslutning, samt hvad der skal medbringes.

Bestyrelsen forventer, at ikke mindst vore medlemmer på øerne og i København, i år, da elevmødet faktisk kommer til dem, benytter lejligheden til at møde op i stort tal.

De „8 dage på højskole” i samarbejde med Roskilde Højskole og elevforening er blevet sikret, idet ca. 50 deltagere fra de to elevforeninger har indtegnet sig, og kurset afholdes i fortsættelse af elevmødet. Programmet findes andet steds i skriftet.

Vel mødt og på gensyn på Roskilde Højskole til såvel elevmødet den 22. og 23. juli som til de „8 dage på højskole”.

Bestyrelsen.

Foreningsadresser:

Formand: *Hans Holm*, Nørvang 16, 1., Esbjerg.

Kasserer: *Skolebetjent M. P. Jensen*, Kommuneskolen, Østergade, Esbjerg.

Sekretær: *Viggo Sørensen*, Haraldsgade 56, 2., Esbjerg.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

REGNSKAB fra 1. april 1949 til 31. marts 1950

INDTÆGTER	UDGIFTER
Beholdning pr. 1. april 1949:	Redaktionsmøde f. elevskrift 100,00
På giro 101,11	Formandens portoudgift 8,90
I banken 367,02	Porto til postopkrævninger .. 206,00
I kassen 13,09	Blomster til M. P. Jensen 10,00
Kontingent pr. giro 1.040,00	Papir og porto 13,70
Kontingent pr. kasse 27,75	Elevmødet, taler, underhold-
Renter pr. giro 3,60	ning og musik 280,30
Renter i banken 5,00	Annonce 5,50
	Duplikering, porto og
	transport 47,70
	Arbejderhøjskolens juni nr. . 262,50
	Konvolutter, papir og porto . 6,60
	Møde med Roskilde elevfor. 14,60
	Porto og transport af
	elevskrift 37,00
	Postkort og blæk 2,75
	Arbejderhøjskolens dec. nr. . 262,50
	Duplikering af cirkulærer .. 24,50
	1.282,55
	Beholdning pr. 1. april 1950:
	På giro 54,71
	I banken 147,02
	I kassen 73,29
Balance 1.557,57	Balance 1.557,57

Har i dag, lørdag den 6. maj revideret regnskabet og fundet alt i orden.
6. maj 1950.

Lilly Petersen.

Axel Nielsen.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

I forbindelse med arrangementet „8 dage på højskole“, som omtales andet steds, afholdes generalforsamling søndag den 23. juli kl. 10,00 med følgende dagsorden:

1. Protokol.	3. Regnskab.	5. Valg.
2. Beretning.	4. Indkomne forslag.	6. Eventuelt.

Elevforeningens styrelse.

REGNSKABET for Otto Jensens mindefond pr. 31. 3. 1950

INDTÆGTER		UDGIFTER	
Overført fra 1948—49	13.991,08	Stipendier 1949—50	900,00
Tilskud fra:		Indestående på bankbog	15.211,96
Arbejdernes Landsbank	500,00		
Forlaget Fremad	100,00		
Dansk Textilarbejder-			
forbund	400,00		
Den sj. Bondestands			
Sparekasse	100,00		
Elevforeningen	445,00		
Renter fra $\frac{1}{4}$ -49 til $\frac{31}{3}$ -50	575,88		
	<u>Kr. 16.111,96</u>		<u>Kr. 16.111,96</u>

Regnskabet revideret og fundet i orden. Bankbogen til stede.
 Roskilde, den 6. maj 1950. *E. Boye Hansen.* *Ditlev Jensen.*

REGNSKABSOVERSIGT for 1. april 1949 til 31. marts 1950

INDTÆGTER			
Overført fra 1948—49	844,37	Otto Jensens Mindefond	445,00
Kontingenter 1949—50	1.863,70	1600 stk. Arbejderhøjskolen	1.200,00
Renter på giro	17,43	Rejsegodtgørelser	181,60
		Porto, papir, tryksager	442,49
		Kontingent til Landselev-	
		foreningen	167,25
		Kassebeholdning pr.	
		31. marts 1950	289,16
	<u>Kr. 2.725,50</u>		<u>Kr. 2.725,50</u>

Regnskabet revideret og fundet i orden. Beholdningens tilstedeværelse konstateret.
 Roskilde, den 6. maj 1950. *E. Boye Hansen.* *Ditlev Jensen.*

